

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2022-2023

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Gabriela Kočová

Aspekty pedagogické komunikace v mateřské škole

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2022-2023

BACHELOR THESIS

Gabriela Kočová

The aspects of a pedagogical communication in kindergarten

Prague 2023

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Ivana Šánilová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Gabriela Kočová

Poděkování

Děkuji své vedoucí bakalářské práce PhDr. Ivaně Shánilové, Ph.D. za její cenné rady, doporučení, ochotu vždy pomoci, za její čas, který mi věnovala, a především za její lidský přístup.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá aspekty pedagogické komunikace, ve které se vymezuje pojem komunikace, popisuje, co je sociální komunikace, interakce, pedagogická komunikace či komunikace verbální a neverbální, dále seznamuje s pojmem pedagog a jeho vymezením. Pojem rodič a komunikace mateřské školy s rodiči jsou nedílnou součástí této práce. Praktická část, na základě rozhovorů s pedagogy a rodiči, zjišťuje faktory, které mohou tuto komunikaci ovlivňovat.

Klíčová slova

Komunikace, mateřská škola, neverbální komunikace, pedagog, pedagogická komunikace, rodič, verbální komunikace

Annotation

The bachelor's thesis deals with aspects of a pedagogical communication in which the concept of communication is defined, describes what a social communication is, an interaction, a pedagogical communication, or a verbal and a non-verbal communication, and introduces the concept of a teacher and its definition. The concept of a parent and a kindergarten communication with parents are an integral part of this work. The practical part, based on interviews with teachers and parents, determines the factors that can influence this communication.

Keywords

Communication, kindergarten, non-verbal communication, a parent, a pedagogical communication, a verbal communication, a teacher

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 KOMUNIKACE.....	11
1.1 Vymezení pojmu komunikace	11
1.1.1 Sociální komunikace	12
1.2 Interakce.....	12
1.3 Pedagogická komunikace	13
1.3.1 Verbální komunikace	14
1.3.2 Neverbální komunikace	15
2 PEDAGOG	18
2.1 Vymezení pojmu pedagogický pracovník	18
2.1.1 Legislativní vymezení	18
2.2 Vymezení pojmu učitel	19
2.3 Vymezení pojmu pedagog	20
2.4 Vývoj učitelství z historického hlediska	20
2.5 Kompetence učitele v MŠ	23
3 RODIČ	26
3.1 První střet rodičů s mateřskou školou.....	26
3.2 Zapojení a příspěvky rodičů	28
3.3 Podávání informací rodičům.....	29
4 KOMUNIKACE MATEŘSKÉ ŠKOLY S RODIČI.....	30
4.1 Komunikace mateřské školy s rodiči z hlediska jejich výchovných stylů.....	34
4.1.1 Komunikace s rodičem s autoritářskou výchovou	35
4.1.2 Komunikace s rodičem s liberální výchovou.....	35
4.1.3 Komunikace s rodičem s demokratickou výchovou	36
PRAKTICKÁ ČÁST	37
5 ZAMĚŘENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	37
5.1 Vymezení výzkumného cíle.....	37
5.2 Výzkumné otázky	37
5.3 Výzkumný vzorek.....	38

5.4	Výzkumná metodika	38
5.4.1	Technika sběru dat	38
6	ROZHOVORY S PEDAGOGY	40
6.1	Analýza výsledků výzkumného šetření	54
7	ROZHOVORY S RODIČI.....	58
7.1	Analýza výsledků výzkumného šetření	71
8	KOMPARACE ROZHOVORŮ S PEDAGOGY A RODIČI.....	74
9	INTERPRETACE A DISKUSE VÝSLEDKŮ	77
	ZÁVĚR	79
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	81
	SEZNAM ZKRATEK	83
	SEZNAM PŘÍLOH.....	84

ÚVOD

Bakalářská práce se bude zabývat problematikou týkající se pedagogické komunikace v mateřské škole. Efektivní komunikace je v mateřských školách velice důležitým aspektem. Podporuje vztahy mezi pedagogy a rodiči, u nichž má docházet k partnerskému a podporujícímu vztahu.

Cílem bakalářské práce bude na základě odborné literatury popsat oblast pedagogické komunikace a na základě empirického výzkumu zjistit faktory, které tuto komunikaci ovlivňují.

Bakalářská práce bude rozdělena na dvě části, a to teoretickou a praktickou. Teoretická část se bude zabývat pojmem komunikace, což v latinském názvu „communicare“ znamená informovat. Dále se bude zabývat způsoby komunikace, kam spadá přímá a zprostředkovaná komunikace, které jsou součástí komunikace sociální. Ruku v ruce jde komunikace společně s interakcí neboli vzájemným působením či ovlivňováním. Nedílnou součástí bude pedagogická komunikace, která může probíhat v různých prostředích s jednotlivými účastníky této komunikace. Mezi prostředky komunikace patří komunikace verbální, která se vyznačuje mluveným slovem a neverbální, do které se může řadit například mimika, gestikulace, proxemika, posturika, haptika či vzhled.

Pozornost bude dále směřována na pojem pedagog, bude docházet k objasnění termínů jako je pedagogický pracovník, učitel a pedagog. Následně bude docházet k zasazení pedagoga do historického kontextu, v práci se bude detailněji popisovat historický vývoj profese učitelství. Pedagog má prosperovat souborem dovedností, znalostí, zkušeností, metod a postojů, které se ukrývají pod pojmem kompetence, které jsou v této práci popsány.

Pro komunikaci v mateřské škole není důležitý pouze pedagog, ale také rodič. Rodič se pokládá za hlavního vychovatele, který nese plnou zodpovědnost za své dítě.

Dalším tématem bakalářské práce bude komunikace mateřské školy s rodiči, která může probíhat několika způsoby. Může se jednat o třídní schůzky, nástěnky, web či akce školy. Při vedené komunikaci hrají velkou roli výchovné styly rodičů, tzn., že jiným způsobem se vede komunikace s rodičem uplatňující východu autoritativní, liberální či demokratickou.

Ke zpracování praktické části se bude využívat metoda kvantitativního výzkumu za pomoci techniky polostrukturovaného rozhovoru. Tyto rozhovory budou probíhat s pedagogy a rodiči příslušné mateřské školy běžného typu.

1 KOMUNIKACE

1.1 VYMEZENÍ POJMU KOMUNIKACE

Pojem komunikace může představovat mnoho definic s různým významem. Je tomu tak, protože ke komunikaci dochází v mnoha odlišných situacích, kde se pokaždé vyhodnocují jiné cíle a dospívá se tak k různým závěrům. (Gavora, 2005, s. 9)

Původ slova komunikace je z latinského „communicare“, což ve volném překladu znamená slovo informovat. (Gavora, 2005, s. 9)

Jedlička, Kořa a Slavík (2018, s. 124) definují komunikaci jako „*sdělování, předávání a přijímání významů mezi lidmi.*“

Hurt (1978, s. 10) komunikaci vysvětluje jako neustále se měnící proces, který nemá žádný hmatatelný začátek, prostředek a ani konec.

Gavora (2005, s. 9) uvádí tři hlavní definice tohoto slova:

- Komunikace je brána jako forma dorozumívání. Dorozumívání lze nahradit slovy pochopení se či shoda myšlenek. Z tohoto slova se také vyvozují podmínky dané komunikace, mezi které může patřit například to, aby si lidé, účastníci se komunikace, rozuměli, jejich mluva probíhala ve stejném jazyce nebo mluvili o stejné věci.
- Komunikace je brána jako sdělování. Sdělování se může nahradit slovem informování. Účastníci dané komunikace se chtějí vzájemně o něčem informovat, navzájem se poučit.
- Komunikace je brána jako výměna informací. K výměně informací dochází mezi lidmi dané komunikace. Pro komunikaci jako takovou je typická obousměrnost, tzn., že v procesu komunikace dochází k dialogu mezi účastníckými se osobami.

1.1.1 SOCIÁLNÍ KOMUNIKACE

U pojmu sociální komunikace dochází k mnoha teoriím. Jedna z nich popisuje tzv. interpersonální komunikaci, která se objevuje v komunikaci mezi lidmi. Tato komunikace může probíhat v mnoha situacích jako jsou například běžné rozhovory či řeč adresující většímu počtu posluchačů. Komunikace jako taková může být ovlivněna mnoha faktory. Jedním z nich je prostředí, ve kterém se účastníci komunikace nacházejí. Prostor může ovlivnit nejen způsob, ale i obsah dané komunikace. (Gavora, 2005, s. 14)

Komunikace může probíhat různými způsoby, mezi které patří například kontakt přímý nebo zprostředkovaný. Mezi jednotlivými členy v komunikaci dochází ke vzájemnému porozumění. Komunikace je nosičem různých zpráv, podnětů či příkazů. (Jedlička, Kořa, Slavík, 2018, s. 124)

Komunikace přímá je komunikace, kde se účastníci vidí tváří v tvář, oba prvky jsou tedy přítomny. Ke komunikaci zprostředkované dochází skrz moderní technologie (např. mobilní telefon, e-mail atd.) nebo skrz psanou formu (např. dopis). (Gavora, 2005, s. 15)

1.2 INTERAKCE

„V souvislosti s komunikací se často používá také pojem interakce. Jedná se o vzájemné působení nebo ovlivňování.“ (Gavora, 2005, s. 9)

Mezi interakcí a komunikací je příbuzenský vztah, avšak nejedná se zcela o stejné pojmy. Skrz komunikaci dochází k uskutečnění interakce. Gavora (2005, s. 9) tvrdí, že: *„Komunikace je vlastně interakce pomocí symbolů.“* Mezi tyto symboly se řadí jazyk. Může se však jednat i o obrázkové symboly, kam spadají různé obrázky či loga, ale

mohou jimi být i neverbální elementy, což může být gesto, oblečení nebo úsměv. Interakce není pouze slovní záležitostí, ale také se může uskutečňovat pomocí činů.

1.3 PEDAGOGICKÁ KOMUNIKACE

V pedagogické komunikaci dochází k výměně informací mezi jednotlivými účastníky této komunikace. Jedná se o komunikaci, ve které dochází k určitému vzdělávání a výchově. (Nelešovská, 2005, s. 26)

Nelešovská (2005, s. 26) definuje pedagogickou komunikaci: *„Pedagogická komunikace je výměna informací mezi účastníky výchovně-vzdělávacích cílů. Pedagogická komunikace se řídí osobitými pravidly, které určují pravomoce jejich účastníků.“*

Jedná se o zvláštní případ sociální komunikace, která se zaměřuje na plnění a dosažení cílů, jsou zde stanovena pravidla nutná k dodržování a jednotliví účastníci mají rozděleny sociální role. (Mešková, 2012, s. 14)

Pedagogická komunikace se může odehrávat v různých prostředích. Nejčastěji je to ve školní třídě, ale může to být také ve sportovním klubu, kde probíhá mezi trenérem a sportovcem nebo v rodině mezi rodičem a jeho dítětem. (Šed'ová, Švaříček, Šalamounová, 2012, s. 19)

Křivohlavý, Mareš (1995, s. 25) koncipují pedagogickou komunikaci takto:

- princip kooperace – spolupracuj s ostatními partnery,
- maxima kvantity – řekni tolik, kolik je nutné, nikdy neříkej více než je nezbytné. Sdělení by mělo být co nejúspornější, ale zároveň s dostatkem informací,

- maxima kvality – nikdy nelži, když člověk nemá dostatek informací nebo důkazů,
- maxima relevance – řekni to, co je v danou dobu nejdůležitější a vychází to jako vhodné k tématu, cíli, účastníkům,
- maxima způsobu – vyjadřuj se vždy srozumitelně a jasně.

Komunikace v mateřské škole může probíhat různými prostředky komunikace. Konkrétně se jedná o komunikaci verbální a neverbální. (Mešková, 2012, s. 15)

1.3.1 VERBÁLNÍ KOMUNIKACE

Mluvení se dostává na první místo pedagogické komunikace. Mluvením se rozumí *„vyjadřování myšlenek artikulovanou řečí, případně dorozumívání se jazykem.“* (Nelešovská, 2005, s. 41)

„Verbální komunikace je specificky lidský proces a jev patřící k podstatným charakteristikám lidského jedince i lidského společenství. Vymezuje ji předběžně jako specifickou formu spojení mezi lidmi, a to jednak prostřednictvím předávání a přijímání verbálních významů, jednak prostřednictvím jejich sdílení či nesdílení.“ (Janoušek, 2015, s. 10)

Mešková (2012, s. 16) spatřuje ve verbální komunikaci oproti neverbální výhodu. Jasnou výhodou je z jejího pohledu přesnost z hlediska informovanosti.

Ve verbální komunikaci hraje velkou roli hlas a jeho tři vlastnosti, mezi které patří síla hlasu, barva hlasu a výška hlasu. Síla hlasu se vyznačuje například hlasem zvučným, znělým, slabým a neznělým. Z hlediska barvy hlasu se mohou jevit hlasy jako příjemné, nepříjemné a neutrální. Výška hlasu se člení na hlasy hluboké a hlasy vysoké, které mnohdy nejsou příjemné k poslechu. (Nelešovská, 2005, s. 44)

Další důležitou rolí ve verbální komunikaci jsou zvukové prostředky řeči. Pod tyto prostředky spadá intonace, přízvuk, dynamika, rytmus, pauza a tempo řeči. Učitel by měl umět pracovat se svou vlastní intonací řeči a to tak, že by neměla působit monotónně, případně by se měl umět vyvarovat jak hlubokého, tak zároveň hodně vysokého hlasu. Přízvuk se v učitelské řeči využívá tehdy, když učitel chce něco zdůraznit či dát slovu větší váhu, aby bylo více zapamatovatelné. Zesílení v hlasitosti řeči představuje dynamika. Zesílení hlasu se používá tehdy, když učitel chce například upoutat pozornost. Součástí učitelova projevu je i rytmus, který může být pravidelný, ale i nepravidelný. V učitelově projevu se také mohou mnohdy objevit pauzy, které mohou mít buď fyziologickou, logickou nebo psychologickou podstatu. Posledním zvukovým prostředkem je tempo řeči, které označuje rychlost mluvení učitele. (Nelešovská, 2005, s. 45)

1.3.2 NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE

Skrz neverbální komunikaci pokaždé nelze popsat myšlenky, které v nás probíhají. Tato komunikace má starší kořeny než samotná verbální komunikace. Neverbální projevy vysoce ovlivňují ostatní. Mezi základní prostředky neverbální komunikace patří mimika, gesta, posturika, proxemika, haptika a vzhled člověka. (Mešková, 2012, s. 18 – 19)

Mimika

Tegze (2003, s. 305) uvádí: „*Mimické svalstvo je jedním z nejdůležitějších prostředků sociální komunikace. Má schopnost vyjadřovat prožitky a ovlivnit prožívání sociálního kontaktu, má obrovský význam při poznávání druhých lidí.*“

Mimika zahrnuje výraz v obličeji. Obličej se dělí na horní polovinu a dolní polovinu. Pro dolní polovinu obličeje je typickým znakem úsměv. Pro horní polovinu obličeje jsou typické především oči, ale také toho mnohdy může říct obočí či samotné čelo. Například při dlouhodobém očním kontaktu jeden druhému dává najevo zájem a náklonnost. Dalším

znatelným ukazatelem v mimice jsou rozšířené zornice. Tento aspekt ukazuje určité vzrušení. (Mešková, 2012, s. 19)

Gestikulace

Při gestikulaci, jinak řečeno pohybu rukou, dochází k lepšímu zprostředkování informací na větší vzdálenost. (Mešková, 2012, s. 19)

Gesta jsou určitým typem doprovodu verbální komunikace. Mají zastupitelnou úlohu. Jedná se převážně o pohyby rukou, avšak není to podmínkou. Tyto pohyby mohou doprovázet kteroukoliv část těla. (Nelešovská, 2005, s. 52)

Posturika

Jedná se o typ sdělování, který probíhá na základě fyzických postojů člověka. Poloha vsedě, vleže či vstoje se řadí mezi základní polohy. Určitou pózou člověk dokáže říct druhé osobě, zda o komunikaci s ní stojí, či nikoliv. Zda je vůči ní přátelský či nepřátelský. (Nelešovská, 2005, s. 53)

Proxemika

Jedná se o vzdálenost mezi dvěma lidmi v interakci. Proxemika se člení na čtyři druhy sfér. První sféra se nazývá **intimní**. Tato sféra je pouze pro blízké osoby, mezi které se řadí například matka, milenec, manžel atd. (Nelešovská, 2005, s. 55)

Další sférou je sféra **osobní**, do které spadají například přátelé či kolegové. Jedná se o vzdálenost 45 cm – 75 cm. (Mešková, 2012, s. 20)

Sféra **sociální** se nachází v rozmezí 120 cm – 210 cm. Tato vzdálenost se většinou dodržuje při jednání či při zkoušení žáka učitelem. (Nelešovská, 2005, s. 55)

Poslední čtvrtou sférou je sféra **veřejná**, jejíž vzdálenost se pohybuje mezi 360 cm – 760 cm. Jedná se o vzdálenost, kterou využívají herci v divadle, kde je důležité, aby herec byl viděn v celé své podobě a byly tak zřetelné veškeré jeho pohyby pro všechny sledující. Nejedná se jen o herce, ale také se může jednat o učitele ve třídě atd. (Nelešovská, 2005, s. 55)

Haptika

Jedná se o komunikaci dotekem. Dotyky se převážně rodí u blízkých lidí, ke kterým má člověk důvěru, jelikož jde o poměrně intimní parametr v neverbální komunikaci. Pomocí haptiky se mohou vyjadřovat emoce, mezi které spadají jak pozitivní, tak i negativní. Haptikou se také může usměrňovat. Pomocí doteku se může získat pozornost druhé osoby. (Mešková, 2012, s. 21)

Vzhled

Zdroj informací se může z hlediska vzhledu nacházet v úpravě vlasů, barvě oblečení, make-upu nebo vůni. Pokud je člověk náležitě upraven, může to znamenat to, že se chce někomu určitému zalíbit nebo udělat dobrý dojem. (Mešková, 2012, s. 22)

2 PEDAGOG

Tato kapitola se zaměřuje na objasnění termínů pedagogický pracovník, učitel a pedagog. Dále se zaměřuje na historický vývoj profese učitelství. Další podkapitola pojednává o kompetencích učitelů v mateřských školách.

2.1 VYMEZENÍ POJMU PEDAGOGICKÝ PRACOVNÍK

Pedagogický pracovník je termín, kterým se oslovují učitelé. Tyto dva názvy se občas objevují jako synonyma – jedná se o nesprávné vymezení. Pedagogičtí pracovníci jsou širokou profesní skupinou, ve které jsou nedílnou součástí učitelé a další profesionálové této skupiny. Mezi pedagogické pracovníky můžou patřit např. učitelé mateřských škol, základních škol, středních škol, speciálních škol, základních uměleckých škol, učilišť, speciálně pedagogických center, pedagogicko-psychologických poraden atd. Kromě učitelů do této široké skupiny dále spadají např. vychovatelé škol a školských zařízení, mistři odborné výchovy, instruktoři tělesné výchovy, trenéři sportovních škol apod. (Průcha, 2002, s. 18)

2.1.1 LEGISLATIVNÍ VYMEZENÍ

Dle § 2 zákona č. 563/2004 Sb. je „pedagogickým pracovníkem ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou

pedagogicko-psychologickou činností přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu.“

Pedagogickým pracovníkem může být i vychovatel, asistent pedagoga, trenér, pedagog volného času, psycholog, speciální pedagog atd. (zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů)

Dle § 3 zákona č. 563/2004 Sb. musí pedagogický pracovník splňovat určité předpoklady pro výkon této činnosti. Mezi tyto předpoklady patří způsobilost k právním úkonům, odborná kvalifikace, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a znalost českého jazyka.

Jak uvádí § 24 zákona č. 563/2004 Sb. pro pedagogické pracovníky po celou dobu jejich kariéry ve školství je nutným dodatkem další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen DVPP). DVPP je dobré pro zvyšování jejich kvalifikace. DVPP se může uskutečňovat ve vzdělávacích institucích, kam spadá vysoká škola či zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. DVPP se může uskutečňovat také pomocí samostudia. Po absolvování dalšího vzdělávání pedagogický pracovník dostává osvědčení od dané instituce, kde vzdělávání probíhá. Ve školním roce má pedagogický pracovník nárok na dvanáct dnů volna za účelem dalšího vzdělávání.

2.2 VYMEZENÍ POJMU UČITEL

Dle Průchy, Walterové a Mareše (2001, s. 261) je učitel *„jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu, profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluzodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu.“*

Učitel patří mezi nejdůležitější prvek ve vzdělávání. Je to koordinátor a organizátor činností žáků. Z jeho strany dochází k hodnocení učení žáků. Sociální role u učitelů je

význačná ve vzájemném působení se žáky, ve spolupráci s kolegy a rodiči. (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 261)

2.3 VYMEZENÍ POJMU PEDAGOG

Průcha, Walterová, Mareš (2001, s. 152) uvádějí dva významy slova pedagog. Je to:

- učitel, v různých typech a stupních školy, včetně vysokoškolského učitele, respektive pedagogický pracovník v širším slova smyslu,
- teoretický pedagog, odborník v pedagogické vědě, pedagogickém výzkumu.

2.4 VÝVOJ UČITELSTVÍ Z HISTORICKÉHO HLEDISKA

Učitelství je povolání, jež je spjato se zrodem a vývojem lidstva. První zmínky sahají až čtyřicet tisíc let nazpět. Jednalo se o činnost, ve které se někdo něčemu vyučil. Spadala sem řemesla jako je kovářství, léčitelství či tkalcovství. (Průcha, 2002, s. 9)

Pravěk

V pravěku již existovalo učení se řemeslům, ale i získávání poznatků o přírodě, člověku, náboženství, mravních normách, symbolech a rituálech, které se předávaly z generace na generaci. O vyučování se převážně postarali stařešinové, šamani či

náčelníci kmenů. Jednalo se tak o úplně počáteční edukátory¹ v celých dějinách lidstva. (Průcha, 2002, s. 9)

Starověk

Ve starověkých státech jako jsou Egypt, Indie, Čína, Řecko a Řím začaly vznikat instituce, kde bylo vzdělávání organizováno odborníky. Tyto instituce se nazývaly první školy. V této době již docházelo ke zrodu písma. Tento fakt měl velký vliv na vývoj učitelství a vyučování jako takové, jelikož se začal mnohem efektivněji používat tištěný text a nevyučovalo se jen slovně. (Průcha, 2002, s. 9)

Středověk

Ve středověku byl velký důraz kladen na duchovno, tudíž veškerá výuka probíhala v klášterních či katedrálních školách a vedli ji kněží. Zde se vyučovalo v latinském jazyce a hlavním předmětem byla scholastická filozofie. Ve 12. století došlo k přelomu ve vývoji učitelské profese, a to díky vzniku univerzit. Univerzity využívaly nový typ profesionálního edukátora, konkrétně tzv. vysokoškolského učitele. (Průcha, 2002, s. 10)

17. století

Učitelská profese se nadále vyvíjela díky teoriím od tehdejších velkých myslitelů a pedagogů jako byl J. A. Komenský, J. J. Rousseau nebo J. H. Pestalozzi. (Průcha, 2002, s. 10 – 11)

18. století

V 18. století Marie Terezie přišla se školskými reformami, které byly pokládány za velmi důležitý mezník. Rok 1774 byl jedinečný v tom, že vznikl nový systém základního školství, na němž se podílel J. I. Felbiger. Hlavním bodem tohoto modelu byla povinná školní docházka, která dosahovala délky šesti let a zavedení tří typů škol. (Průcha, 2002, s. 11)

¹ Edukátor = jedná se o profesionála, který někoho vyučuje, vychovává, trénuje. Doslova se jedná o „vzdělavatele“ (Průcha, 2002)

Průcha (2002, s. 11) uvádí, jaké typy škol se v 18. století využívaly. Jednalo se o:

- **Školy triviální** – objevovaly se převážně v obcích, ale i menších městech. Výuka spočívala převážně v základní gramotnosti, kam se řadilo čtení, psaní, náboženství a počítání.
- **Školy hlavní** – objevovaly se převážně v krajských městech. Zde se již neučilo pouze základní gramotnosti jako v předešlé škole, ale začalo se vyučovat více předmětům jako jsou přírodopis, geometrie apod.
- **Školy normální** – tyto školy se nacházely jen v hlavních městech a vyučovalo se v nich pouze v německém jazyce.

V 18. století dále vznikaly preparandie², kde došlo ke změnám v učitelské profesi, a to hlavně v jejich přípravě. Po ukončení preparandie se absolventi uchytli jako pomocné síly učitelů, kde museli splnit alespoň jeden rok praxe. Po uplynulé době mohli skládat zkoušku učitelské způsobilosti a po zvládnutí této zkoušky se stávali již samostatnými učiteli. „*Šlo tedy o první typ systematické počáteční přípravy pro učitelskou profesi v historii českého učitelstva.*“ (Průcha, 2002, s. 11)

19. století

Konkrétně na přelomu roku 1848 – 1849 došlo k vydání dekretů. Jednalo se o zdokonalení učitelské přípravy. Došlo k prodloužení již vzniklých kurzů, na dobu dvou let. Z toho druhý rok byl stanoven a zaměřen jen pro praxi. V roce 1869 vznikaly ústavy zvané pedagogie, kde učitelská příprava trvala čtyři roky. V této době se také objevovaly nové podněty na semináře pro univerzitní učitele. (Průcha, 2002, s. 13)

² Preparandie = „*jedná se o tříměsíční kurzy pro učitele škol triviálních a šestiměsíční kurzy pro učitele škol hlavních.*“ (Průcha, 2002, s. 11)

2.5 KOMPETENCE UČITELE V MŠ

Definici slova kompetence uvádějí Veteška a Tureckiová (2008, s. 27) jako: „*Soubor znalostí, dovedností, zkušeností, metod a postojů, které jednotlivec využívá k úspěšnému řešení nejrůznějších úkolů a životních situací, jež mu umožňují osobní rozvoj.*“

Mezi hlavní profesní kompetence učitele mateřské školy se řadí kompetence předmětové, didaktické a psychodidaktické, pedagogické, diagnostické a intervenční, sociální, psychosociální a komunikativní, manažerské a normativní nebo profesně a osobně kultivující. (Vašutová, 2007, s. 35 – 37)

Kompetence předmětové

Učitel disponující touto kompetencí má přehled znalostí v oboru jak z teoretické, tak i z odborné stránky. Jedná se o osobu, která má dokončené středoškolské či vysokoškolské vzdělání v oboru předškolní pedagogiky. Učitel ovládá dovednosti v hudební, tělesné, dramatické a výtvarné sféře. Nedílnou součástí jsou vědomosti z mnoha oblastí, mezi které patří například matematika, environmentální výchova či přírodní vědy. Následně dochází k jejich propojování během dne v mateřské škole. Je důležité, aby k propojování těchto oblastí docházelo hravou formou, jelikož je to pro děti zábavné. Učitel by měl disponovat vlastnostmi jako je tvořivost, fantazie nebo originalita. Jeden z nejdůležitějších parametrů v této kompetenci je schopnost jednání s dítětem. Jednání by mělo probíhat na partnerské úrovni. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 29)

Kompetence didaktické a psychodidaktické

V pozici učitele mateřské školy je důležitá příprava náplně jednotlivých aktivit. Mimo jiné sem spadá i zajištění vhodných pomůcek či příprava v rámci organizace. Učitel je schopen ostatním dětem nabídnout škálu zajímavých činností. Využívá metodický i didaktický materiál, který má v mnoha MŠ původ v alternativních směrech vzdělávání. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 30)

Kompetence pedagogické

Učitel v MŠ má svůj styl práce, který při práci s dětmi uplatňuje. Důležitým prvkem je improvizace, která nastává tehdy, když se učitel dostane do situace, kterou nepředpovídá a na kterou není připravený. Měl by neustále působit jako profesionál. Důležitými aspekty při této kompetenci je podněcování příjemného prostředí a atmosféry ve třídě či zájem o dítě a o dané téma. K učení dětí v MŠ dochází převážně prožitkovým učením, jelikož je pro děti učení zážitkem nejvíce přínosné. Učitel podněcuje individualitu dítěte a je schopen empatického vnímání. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 31)

Kompetence diagnostické a intervenční

Tato kompetence zvláště napomáhá v hodnocení a diagnostice dětí. Učitel, který má tuto kompetenci, dokáže rozpoznat dítě se specifickou poruchou. Je důležité, aby učitel prováděl diagnostiku průběžně. Z průběžné práce lze lépe rozpoznat případné projevy chování, které mohou hraničit s patologií. Učitel se vyzná v prevenci, možnosti řešení a případné nápravě patologických jevů. (Svobodová, Vítečková, 2017, s. 32)

Kompetence sociální, psychosociální a komunikativní

Učitel, jenž je vybavený touto kompetencí, zvládá budovat ve třídě příjemné klima. Dochází k podpoře ze strany učitele při socializaci dítěte, která je nedílnou součástí jeho vývoje. Hlavní složkou je komunikace nejen s dítětem, ale i s rodiči a kolegy, která by měla probíhat efektivně. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 33)

Kompetence manažerské a normativní

Touto kompetencí disponují hlavně ředitelé MŠ. Ředitel MŠ zvládá organizovat práci, tak, aby směřovala k naplnění cíle. Organizuje práci jak jednotlivých lidí, tak i skupin. Je důležité vytvářet takové podmínky, ve kterých bude docházet ke kvalitní spolupráci mezi dětmi, rodiči i kolegy. U učitelů je potřeba, aby disponovali základní znalostí o legislativě předškolního vzdělávání. (Svobodová, Vítečková a kol. 2017, s. 34)

Kompetence profesně a osobnostně kultivující

Učitel disponuje základy etiky z hlediska profese. Tzn., že vždy vystupuje jako profesionál. Je schopný sebereflexe, tzn., že dokáže sám sebe zhodnotit a případně sám sebe posunout. Během volného času se věnuje dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků, které je nezbytné pro práci v MŠ. Při této profesi je velmi důležité nezanedbávat své koníčky, jelikož je to profese, kde může nastat syndrom vyhoření, proto je při tomto povolání nesmírně důležité jejich dodržování či psychohygiena učitele. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 35)

3 RODIČ

Pro dítě/žáka není nic důležitějšího než rodina. Rodiče jsou hlavními vychovateli, kteří mají na svého potomka ten největší vliv. Za vzdělávání jejich dítěte nesou zodpovědnost, a proto je na jejich uvážení, k jakému dospějí rozhodnutí o naplňování vzdělávání. Je důležité vědět, že mezi rodičem a pedagogem je partnerský a rovnocenný vztah. (Čapek, 2013, s. 20)

Petlák (2006, s. 68) uvádí, co rodiče od pedagogů žádají:

- aby se děti necítily ukřivděné a bylo s nimi zacházeno rovným způsobem,
- aby ze strany pedagoga docházelo k podpoře ve vzdělávání jejich potomka,
- aby pedagog byl vždy nápomocný a vstřícný při řešení možných nastalých problémů,
- aby pedagog podporoval individualitu dítěte,
- aby měl pedagog vysokou kvalifikovanost,
- aby pedagog využíval všech dovedností, kterými disponuje, nejen didaktických,
- aby měl pedagog zájem o spolupráci s rodiči.

3.1 PRVNÍ STŘET RODIČŮ S MATEŘSKOU ŠKOLOU

První střet rodičů s mateřskou školou probíhá za pomoci ředitele. Jedná se především o formální setkání. Prvním krokem je rozdání dotazníku, kde rodiče vyplní základní údaje o svém dítěti. Po vyplnění a odevzdání dotazníku následuje společná schůzka vedení s rodiči, která se realizuje převážně v červnu. Následuje další a jeden z nejdůležitějších kroků, což je setkání rodičů s paní učitelkou, která bude s jejich dítětem ve třídě. V tento

moment dochází k rozhovorům s paní učitelkou o dítěti rodičů. Pedagogové si zároveň mohou dělat obrázek o rodičích, dle toho, jak s nimi komunikují. (Lažová, 2013, s. 17)

Co se týče prvního setkání, musí být vždy domluveno předem. Pedagog by si měl na rodiče vyhradit určitý čas, který se pohybuje alespoň okolo třiceti minut. Třicet minut se mnohdy může zdát jako věčnost, ale je důležité, aby se během rozhovoru s rodiči nezabředlo do nepodstatných informací. Je důležité neodbývat rodiče a vymezený čas opravdu věnovat jen pro ně. Toto v nich vyvolá pocit, že jsou návštěva. Tento pocit umocní i to, když se jim nabídne něco k pití. I tato malá aktivita ze strany pedagoga, dokáže příjemně naladit atmosféru, která ve třídě převládá. (Lažová, 2013, s. 17)

Při setkání je hlavním parametrem to, jak pedagog vede projev. Je důležité, aby nebyl příliš formální, ale zároveň nebyl podlézavý nebo aby v něm panovala legrace. Pedagog by měl být takový, jaký opravdu je, tedy přirozený a autentický. Při rozhovoru je hlavní zeptat se na dítě, tudíž je důležité udělat určitý seznam otázek, týkajících se dítěte, na které se pedagog bude rodičů ptát. (Lažová, 2013, s. 18)

Lažová (2013, s. 18) mezi takové otázky řadí například:

- Jaké oslovení nebo přezdívku má Vaše dítě nejraději?
- Je Vaše dítě zvyklé na vrstevníky či na cizí osoby?
- Jak je na tom Vaše dítě z hlediska sebeobsluhy?
- S čím si doma Vaše dítě nejčastěji hraje, kterou hračku vyhledává?
- Je Vaše dítě při čtení pohádky dostatečně soustředěné?
- Na co je Vaše dítě nadané. Je nějaká činnost, kterou preferuje?
- Co Vaše dítě nebaví?
- Je něco, co Vašemu dítěti nahání strach?
- Dáváte své dítě po obědě lehnout?
- Čím své dítě potrestáte?
- Jaké odměny u dítěte využíváte?
- Disponuje Vaše dítě nějakými zlovyky?
- Preferuje Vaše dítě tělesný kontakt, či nikoliv?
- Jaká je povaha Vašeho dítěte?

Tyto otázky slouží jako určitý nástřel, ale u otázek může dojít k jejich úpravě nebo k rozšíření o další otázky. Rozhovory s rodiči jsou na prvním místě, jelikož se skrz ně pedagog dozví mnoho věcí. Díky takovým rozhovorům pedagog může předejít mnoha úskalím, která mohou nastat. Dochází k jednodušší adaptaci dítěte, jelikož pedagog dostatečně z rozhovoru zná jeho základní údaje. Výhoda vedených rozhovorů však není jen skrz poznání dítěte, nastupujícího do mateřské školy, ale také poznání rodičů. Během rozhovoru se může zjistit i to, jakou mají rodiče povahu, jakým způsobem s pedagogem jednají nebo jaký styl výchovy preferují. (Lažová, 2013, s. 18 – 19)

3.2 ZAPOJENÍ A PŘÍSPĚVKY RODIČŮ

Je důležité a velmi užitečné, když se pedagog zeptá rodičů, zda se chtějí nějakým způsobem zapojit či přispět do chodu mateřské školy. Příspěvky mohou být ve formě sponzorských darů či oprav mateřské školy. Většina mateřských škol pořádá výlety, do kterých se rodiče mohou zapojit. Někteří rodiče dokážou zajistit dopravu, vymyslet cíl dané cesty apod. Spolupráce s rodiči je opravdu jeden z hlavních aspektů k dobře cílené pedagogické komunikaci. Rodiče mohou dát tip na blížící se výstavy nebo jiné akce, které by mohly mít užitek pro mateřskou školu. Co se týče darů a příspěvků od rodičů, hrozí zde i určitá manipulace, a to hlavně tehdy, když pedagogové dostávají osobní dárky od rodičů, nikoliv dary pro mateřskou školu. Rodiče skrz věnování osobního dárku pro pedagoga mohou jako poděkování očekávat určitou protekci pro jejich dítě. (Lažová, 2013, s. 20)

3.3 PODÁVÁNÍ INFORMACÍ RODIČŮM

Při podávání informací rodičům o jejich dítěti je důležité dodržovat určité zásady. Vždy by měla komunikace probíhat tak, aby ji neslyšela třetí osoba, se kterou informace nemá nic společného. Pokud pedagog vznáší kritiku na dítě, je prvořadé, aby dítě kritiku na něj nezaslechlo. Před dítětem může být naopak řečena pochvala. Právě tak by měl končit každý rozhovor mezi rodičem a pedagogem. (Lažová, 2013, s. 21)

Při předávání informací je potřeba zpětné vazby od rodičů. Je důležité vyvolat u rodičů pocit, aby mateřské škole sdělovali, co jejich dítě říká o dětech, zážitcích či samotné mateřské škole doma. Pokud si dítě doma stěžuje nebo je nespokojené, je nutné to řešit s příslušnou mateřskou školou. Tak vzniká spolupráce mateřské školy s rodinou, která je jednou z nejdůležitějších aspektů pro zdravý a fungující vývoj dítěte. Proto je komunikace mezi těmito dvěma neoddělitelnými jednotkami tak vzácná. (Lažová, 2013, s. 21 – 22)

4 KOMUNIKACE MATEŘSKÉ ŠKOLY S RODIČI

Lažová (2013, s. 25 – 31) uvádí, že komunikace mezi rodiči a mateřskou školou může probíhat různými způsoby. Jedná se o třídní schůzky, akce školy, nástěnky, web mateřské školy a provozní záležitosti.

Mezi další způsob komunikace patří rozhovory učitelů s rodiči. (Čapek, 2013, s. 127)

Třídní schůzky

„Třídní schůzka je považována za nejvýznamnější (pro některé rodiče i výhradní) kanál komunikace se školou.“ (Čapek, 2013, s. 93)

Třídní schůzky probíhají ve většině případech neformálně. Je důležité se na třídních schůzkách s rodiči domluvit. To zahrnuje vybrat takový termín, který co největšímu počtu rodičů vyhovuje. Náplní třídní schůzky jsou hovory s rodiči o jejich dětech. Velkou roli při třídních schůzkách hraje i jejich atmosféra, o kterou se postará ředitel mateřské školy a učitelé. Pokud ředitel či učitel působí rázně, negativně či není otevřený k diskusi, rodiče se stávají pouze posluchači a následně odcházejí domů. Tento postoj ředitele / učitele na třídních schůzkách se snadno přenesou na rodiče a ti to pak přenesou na své ratolesti, které vycítí, že se něco děje, jelikož děti velice rychle dokážou přebrat pocity jejich rodičů. (Lažová, 2013, s. 25 – 26)

Je důležité být z pozice učitele / ředitele připraven i na to, že se ve skupině rodičů může objevit kritik. Tento typ rodiče obtěžuje nejen učitele, ale i ostatní rodiče dětí, jelikož se díky tomuto rodičovskému chování zdržuje celý proces třídní schůzky. Je důležité vyhodnotit, zda výrok kritického rodiče je adekvátní situaci či nikoliv. Pokud tomu tak je, je vhodné upozornit a věnovat tomu určitý čas. Z pozice učitele je důležité pochopit, co rodič chce říct. Ptát se ho na otázky, zda dobře chápe jeho pointu, případně se ptát, jaká zlepšení navrhuje. Díky tomuto se rodič bude cítit důležitě. Je tu však i druhá stránka kritického rodiče, který si chce na učiteli zvětšit své ego a vylít vztek. V této situaci musí postoj učitele zůstat klidný. V tomto případě je vhodné rodičovi navrhnout rozhovor mezi čtyřma očima. (Lažová, 2013, s. 25 – 26)

Společné akce školy

Při těchto akcích dochází ke společnému trávení času pedagogů, rodičů a dětí. Proto jsou akce školy tak oblíbené. Tento typ událostí jde naproti zlepšení kvality vztahu mezi pedagogy a rodiči. Rodiče se blíže seznámí s učiteli a dochází k většímu pochopení ze strany rodičů o chodu školy. Učitelé mohou akce využít k tomu, aby zde mohli ukázat svůj skrytý talent, ukázat své dovednosti a poukázat i na to, jaký mají vypěstovaný vztah s dětmi. Při tomto typu akce je důležité, aby došlo i k zapojení rodičů. Mohou například přispět občerstvením, nápadem, penězi atd. Mezi nejčastější akce mateřské školy se řadí vánoční besídka, během které děti předvedou, co se za uplynulé měsíce naučily. Je dobré, když se rodiče též do besídky zapojí a nejsou pouze diváky. Dále se mezi akce školy řadí pálení čarodějnic či sportovní klání. Při těchto akcích dochází k velké podpoře komunikace mezi dospělými. Do akce školy spadají i tvořivé dílny, kde si rodiče společně s jejich dětmi udělají výrobek. Může se jednat o keramiku či kreslení. (Lažová, 2013, s. 27 – 28)

Výtvarné dílny mohou být organizované jak s dětmi, tak i bez dětí, tedy výhradně pro rodiče. (Čapek, 2013, s. 31)

Nástěnky

Dalším způsobem komunikace mateřské školy s rodiči může být komunikace prostřednictvím nástěnek. Na nástěnkách lze najít přehled o tom, co se v mateřské škole z hlediska akcí bude dít. Dále se zde nachází jídelníček. Mnohdy mateřské školy vyvěšují na nástěnku i poučné články. Nástěnky také mohou sloužit k výstavě výrobků dětí. Ovšem to může mít i negativní funkci v tom smyslu, že může dojít z pohledu rodičů ke srovnávání výtvarné úrovně jejich dítěte s jiným, což se nejeví jako žádané. (Lažová, 2013, s. 28 – 29)

Web mateřské školy, e-mail

Webové stránky jsou velmi kvalitní prostředek ke komunikaci. Skrz moderní technologie dochází k rychlému dostání se zpráv a různých dalších organizačních informací k rodičům. Musí se však dávat pozor na to, aby zcela nedošlo k pohlcení celého osobního kontaktu. Osobní kontakt je vždy na prvním místě. Moderní technologie mají

svá rizika a to taková, že musí docházet k ochraně osobních dat. Například nesmí dojít ke zveřejňování osobních údajů bez souhlasu dotyčného. (Lažová, 2013, s. 29 – 30)

Komunikace mateřské školy s rodiči může také probíhat skrz e-mailovou schránku. Je výborným pomocníkem v rámci organizace, avšak z hlediska budování vztahu mezi učitelem a rodičem má zničující charakter. (Lažová, 2013, s. 29 – 30)

Provozní záležitosti

Mateřské školy mají dané hodiny, ve kterých může docházet k delším rozhovorům mezi rodiči a učiteli. Říkají se jim tzv. konzultační hodiny. Tyto hodiny bývají vyvěšeny na webu mateřské školy. (Lažová, 2012, s. 30 – 31)

Rozhovor

Rozhovor mezi pedagogy a rodiči se jeví jako komunikační událost, která se skládá konkrétně ze šesti složek. Skrz rozhovor se sděluje obsah. Objevují se zde emoce nebo jaký se zaujímá postoj k partnerovi, s nímž se vede komunikace. Komunikace se může vést dvěma možnými způsoby. Prvním z nich je suportivní vedení komunikace. K suportivnímu vedení komunikace se řadí aktivní naslouchání, empatičnost, podpora druhého člověka při komunikaci. Druhým z nich je defenzivní vedení komunikace. K defenzivnímu vedení komunikace se řadí neosobnost v komunikaci, staženost, nepochopení druhé strany, slovíčkaření atd. (Čapek, 2013, s. 127)

Když rozhovor započne, chce pedagog dospět k tomu, aby mu druhá osoba, v tomto případě rodič, dostatečně naslouchala. Proto je již velmi důležité druhou osobu ihned zaujmout prvními slovy. Pedagog by měl u rodiče vyvolat zaujmutí. Je žádané, když si pedagog s předstihem připraví, co od rozhovoru očekává a věnuje přípravě na rozhovor zlomek svého času. (Thomson, 2001, s. 224)

V rozhovorech může docházet i k chybám, mezi které spadá například to, když pedagog mluví s rodičem jako s malým dítětem. Dalšími chybami můžou být odlišná

chápaní kontextu, projekce³ nebo když není pedagog dobrým komunikátorem. (Čapek, 2013, s. 131 – 135)

Čapek (2013, s. 135) poukazuje na to, že komunikace může být ovlivněna atribučními chybami, kam například spadá:

- **Haló efekt** – tento jev úzce souvisí s prvním dojmem. Pedagog je ovlivněn prvním dojmem z rodiče, jemuž tak připisuje určitý druh jednání, jež může být mylný. Nutno dodat, že první dojem nemusí být mnohdy ten správný. (př. rodič se na první setkání dostaví nevhodně oblečen, již to vede k domněnkám a následnému nálepkování)
- **Stereotypizace** – učitel podléhá již předešlým soudům. (př. učitel si myslí, že rodič romského původu není dostatečně vybaven k tomu, aby své dítě zvládal připravovat)
- **Předsudky** – vznikají na základě řečí od jiných lidí. Předsudky mohou vzniknout na základě zkušenosti jiného kolegy, který tvrdí, že s daným rodičem neprobíhá komunikace na dobré úrovni. Tudíž to v pedagogovi vyvolává takový dojem, že i s ním komunikace bude probíhat stejným způsobem.
- **Figura v pozadí** – zde hraje důležitou roli prostředí, ve kterém se rozhovor odehrává. (př. rozhovor na chodbě, kde je neustálý hluk nebude tak kvalitní jako kdyby probíhal v kabinetu)

Znalost, jak vést rozhovor správným způsobem, je nedílnou součástí znalostí pedagogů. Jsou stanovena základní pravidla v komunikaci s rodičem, která by měla dodržovat určité zásady, mezi které patří například to, aby rodič rozuměl tomu, co je mu řečeno. Dále je vhodné používat kratší věty, aby rodič správně pochopil, co je mu sdělováno. Pedagog by se měl vyhnout odborným názvům či cizím slovům, jelikož rodiče nemusí jeho tezi pochopit. Ze strany pedagoga je důležité, aby rozhovor probíhal konkrétně a jednoznačně, aby v něm nelhal a řekl vše přesně tak, jak skutečně je. Emoce

³ Projekce = „jeden komunikátor přebírá význam od druhého.“ (Čapek, 2013, s. 134)

jsou nedílnou součástí pedagogické profese, ale nemělo by docházet k přílišnému emočnímu přehánění. Další důležitou zásadou se spatřuje prostor pro rodiče. Rodiče by měli být schopni odpovídat, případně se doptávat. Rozhovor by neměl probíhat jednostranně, ale měl by být vybalancovaný. (Čapek, 2013, s. 141)

Rozhovor je složen konkrétně ze čtyř komponentů, mezi které patří místo rozhovoru, čas, verbální a neverbální komunikace. (Čapek, 2013, s. 142)

Místo rozhovoru by nemělo být takové **místo**, kde se náhodně pedagog a rodič potkají. Co se týče **času**, ten by se měl v každé situaci přizpůsobovat rodičům. Pedagog si vyhradí dostatek času na rozhovor s rodiči. **Verbální komunikace** by z pohledu pedagoga měla být vedena srozumitelně, měla by být využívána správná intonace řeči. Tón hlasu by měl znít příjemně a přátelsky. Neměl by být využíván sarkasmus nebo ironie, které nejsou rodiči mnohdy správně pochopeny. **Neverbální komunikace** toho může hodně napovědět, proto je důležité být ve střehu i při ní. Nepoužívají se žádná gesta, která mají zastrašující charakter. Naopak se volí přátelská mimika. Na druhé straně si lze všimnout řeči těla rodičů, která řekne někdy mnohem více než verbální komunikace. (Čapek, 2013, s. 142)

4.1 KOMUNIKACE MATEŘSKÉ ŠKOLY S RODIČI Z HLEDISKA JEJICH VÝCHOVNÝCH STYLŮ

Skrz komunikaci mateřské školy s rodiči dochází k zjištění toho, jaký výchovný styl uplatňují rodiče dítěte navštěvující mateřskou školu. Vybraný výchovný styl má vliv na emoční stránku vztahu rodiče s jejich potomkem. Rodiče uplatňují tři hlavní výchovné styly, které se nazývají autoritativní, liberální a demokratický. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 118)

4.1.1 KOMUNIKACE S RODIČEM S AUTORITÁŘSKOU VÝCHOVOU

Tento výchovný styl se vyznačuje převážně pomocí moci a síly dospělého (rodiče vůči dítěti). Rodiče preferující tento styl výchovy, očekávají od jejich potomka poslušnost. Rodiče s dítětem málo komunikují, komunikace se jeví jako strohá a objevují se v ní převážně příkazy a pokyny, co a jak má dítě dělat. Může docházet i k fyzickým trestům a manipulaci ze strany rodičů. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 118)

Autoritativní přístup rodičů se neuplatňuje jen v komunikaci s jejich dítětem, ale mnohdy se objevuje i v komunikaci s pedagogem. To se může jevit tak, že skrz komunikaci pedagoga s rodičem je vidět, jak rodiče dávají jejich dítěti příkazy. Takto jsou rodiče schopni pokračovat s pedagogem stejnou komunikací. Rodiče jsou často útoční, až agresivní, a to převážně tehdy, pokud se jim od pedagoga nedostává očekávané reakce či pokud dochází k problému. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 119)

Svobodová, Vítečková a kol. (2017, s. 120) uvádějí několik doporučení pro komunikaci pedagogů s rodiči uplatňující autoritářskou výchovu. Mezi ně se řadí například respekt vůči rodičovi, naslouchání, srozumitelnost odpovědí pedagoga atd.

4.1.2 KOMUNIKACE S RODIČEM S LIBERÁLNÍ VÝCHOVOU

Opakem předchozího výchovného stylu je liberální výchova. Dítě je ponecháno samo sobě s tím, že časem si ke všemu dojde samo. Rodiče do výchovy jejich dítěte nezasahují, pouze vytvářejí podmínky pro jeho vývoj. Tento styl má svá pozitiva, mezi které se řadí kreativita a svoboda, ale také negativa, která mohou vyvolat konflikt, když dítě v mateřské škole narazí na režim a pravidla, která je nutno dodržovat. Skrz nedodržování pravidel dítěte v mateřské škole dochází k častým střetům s rodiči dítěte. Mezi nejčastější se řadí činnosti během dne v mateřské škole jako jsou například hygiena či stravování.

Z pozice pedagoga je důležité přicházející námitky rodičů vnímat jako připomínky a nestavit se okamžitě do role obránce. Komunikace je cesta k řešení, tudíž je důležité s rodiči, uplatňující tento styl výchovy, o všem komunikovat. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 120 – 121)

4.1.3 KOMUNIKACE S RODIČEM S DEMOKRATICKOU VÝCHOVOU

Tento výchovný styl uplatňuje převážně harmonii. Dochází zde k určování určitých pravidel, která jsou předem diskutována. Rodiče, uplatňující tento styl, jsou pro jejich potomka příkladem a podporou. Rodiče mají u svého potomka přiměřenou autoritu a respekt. Rodiče dokážou aktivně vstupovat do komunikace s mateřskou školou. Mezi nimi dochází ke kvalitní spolupráci. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017, s. 125 – 126)

PRAKTICKÁ ČÁST

5 ZAMĚŘENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

5.1 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO CÍLE

Cílem praktické části bakalářské práce je zjistit faktory, které ovlivňují pedagogickou komunikaci.

Výzkumné šetření bylo realizováno v lednu roku 2023. Bylo uskutečněno celkem dvanáct rozhovorů – šest rozhovorů s pedagogy a šest rozhovorů s rodiči, jejichž dítě navštěvuje MŠ, kde byl výzkum vykonáván. Následně došlo ke komparaci názorů rodičů a pedagogů.

Pro praktickou část byl poskytnut souhlas k nahrávání zvuku, jehož záznam se převedl do písemné formy. Rozhovory jsou z velké části ve formě interpretace, avšak došlo i k doslovnému citování.

Pedagogové jsou popisováni jako Pedagog A, Pedagog B, Pedagog C, Pedagog D, Pedagog E a Pedagog F. Rodiče dětí jsou popisováni jako Rodič A, Rodič B, Rodič C, Rodič D, Rodič E a Rodič F za účelem ochrany osobních údajů.

5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

- Je komunikace mezi pedagogy a rodiči dostatečně efektivní?
- Jakým způsobem přistupují pedagogové a rodiče k řešení problému?
- Je pro rodiče a pedagogy důležitým faktorem neverbální komunikace?

5.3 VÝZKUMNÝ VZOREK

Cílovou skupinou výzkumného šetření jsou pedagogové mateřské školy a rodiče, kteří tuto mateřskou školu se svými dětmi navštěvují. Rodiče i pedagogové odpovídají na stejné otázky, které jsou zaměřeny na komunikaci mezi pedagogy a rodiči.

5.4 VÝZKUMNÁ METODIKA

Skutil a kol. (2011, s. 59) uvádějí, že: „*Kvantitativní výzkum je označení pro přístup, jehož zdrojem má být pouze objektivní a co možná nepřesnější zkoumání edukační reality.*“

Kvantitativní šetření má mnoho specifik a rysů, mezi které se řadí například numerické měření. Tento typ výzkumu se může využít v mnoha oborech, zabývajících se medicínou, pedagogikou, přírodními vědami, technikou či psychologií. (Skutil a kol., 2011, s. 59)

5.4.1 TECHNIKA SBĚRU DAT

K naplnění cíle se využívaly techniky z metod kvantitativního šetření. Jednalo se o rozhovory. Ke sběru dat docházelo prostřednictvím předem stanovených otázek. Ke spojení se všemi pedagogy a rodiči došlo pomocí osobního rozhovoru.

Rozhovor se řadí mezi jednu z nejvyužívanějších metod sběru dat. V této práci byl jako metoda sběru dat využit polostrukturovaný rozhovor, jež spadá do typů hloubkového šetření. V tomto typu šetření výzkumník přichystá seznam otázek, které chce následně zjistit. Od těchto otázek se lze odklonit a reagovat tak na odpovědi respondentů. (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 159 – 160)

6 ROZHOVORY S PEDAGOGY

Rozhovor s pedagogem A

Jakým způsobem nejraději komunikujete a proč?

Pedagog A odpověděl, že nejraději s rodiči komunikuje osobně tváří v tvář. Tvrdil, že při rozhovoru s rodiči získává patřičné informace o rodině, rodičích a v neposlední řadě o dítěti. Jako hlavní klad při osobní komunikaci spatřuje okamžitě viditelnou reakci rodičů, na kterou může případně ihned reagovat.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kde pracujete?

Pedagog A ve své odpovědi zmínil, že z jeho pohledu nejčastěji dochází ke komunikaci osobní a jako sekundární komunikaci uvedl webové stránky MŠ a aplikaci.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými rodiči?

Pedagog A popsal spolupráci s rodiči takto: *„Spolupráce s rodiči je různorodá. Někteří jsou bezproblémoví, zajímají se o své dítě a dění v MŠ, jsou starostliví. Pak jsou ale rodiče, které nic nezajímá a problémoví rodiče, se kterými je komunikace a celková spolupráce složitá. Hledají problémy úplně všude, nic se jim nelíbí a jsou konfliktní. Zde je složitější najít společné řešení.“*

Chcete, aby zájem ze strany rodičů o komunikaci s Vámi byl větší?

Pedagog A řekl, že o větší zájem ze strany rodičů nestojí. Ze své výpovědi se jasně domnívá, že s ním rodiče komunikují ve velké míře. Myslí si, že MŠ, kde pracuje, je v komunikaci s rodiči dostačující.

Jaký problém jste naposledy řešil/a s rodičem a jakým způsobem jste ho vyřešil/a?

Pedagog A zmínil, že ve třídě je nepřizpůsobivé dítě. Ve své odpovědi popsal jasné vlastnosti dítěte, mezi které patří například chytrost, rozmazlenost, bezhraničnost a agresivita. Tento „problém“ se řešil pomocí osobní schůzky s rodiči, včetně vedení

a proběhla u dítěte snaha o nastavení hranic a pravidel. Co se týče řešení, odpověděl, že řešení nebylo v jeho pravomoci, k řešení to již převzalo vedení mateřské školy.

Preferujete komunikaci s rodiči tváří v tvář nebo zprostředkovaně pomocí emailů či zpráv?

Pedagog A odpověděl, že se spíše přiklání ke komunikaci tváří v tvář.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog A jako první uvedl to, že skrz komunikaci tváří v tvář dochází k minimálnímu nedorozumění. Jako další výhodu spatřoval okamžité řešení případně vzniklých nedorozumění. Jako poslední výhodu viděl v poznání rodiče a spolu s tím i získání informací o rodiči, dítěti či rodině.

Jaké spatřujete výhody zprostředkované komunikace?

Pedagog A jako hlavní výhodu tohoto typu komunikace spatřoval určitou promyšlenost. Jako další viděl pozitivum v tom, že se zde objevuje absence impulzivního jednání.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog A v rozhovoru okamžitě zmínil impulzivní jednání a to, že se nelze na rozhovor s rodičem připravit. Dále tvrdil: „*Nelze se vyhnout komunikaci s problémovým člověkem, tam je poté jednání složitější, než se najde nějaké společné řešení.*“

Jaké spatřujete nevýhody zprostředkované komunikace

Pedagog A odpověděl velice stručně a jako hlavní nevýhodu této komunikace viděl v absenci interakce, jak formální, tak i neformální. Tento typ komunikace se mu zdá neosobní.

Využívají rodiče při rozhovoru s Vámi neverbální komunikaci?

Pedagog A odpověděl, že ji někteří rodiče používají.

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Pedagog A se z odpovědi domníval, že neverbální komunikace je důležitá. Tvrdil, že z ní lze mnohdy vyčíst více než z komunikace verbální, proto komunikaci neverbální věnuje pozornost.

Přijde Vám při komunikaci s rodičem, že Vás dostatečně vnímá?

Pedagog A řekl, že se na tuto otázku odpověď obecně říct nedá. Tvrdil, že u každého rodiče je hranice vnímání jiná.

Rozhovor s pedagogem B

Jakým způsobem nejraději komunikujete s rodiči a proč?

Pedagog B v odpovědi na tuto otázku sdělil, že nejraději komunikuje s rodiči osobně, jelikož je možné případné nesrovnalosti či nepochopení okamžitě ujasnit.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kde pracujete?

Pedagog B zmínil, že v mateřské škole komunikují převážně osobně, poté využívají i telegonické spojení nebo aplikaci Lyfle. Pedagog B tvrdil: „*Pokud se jedná o informace o dění ve školce či plánovaných akcích, vše probíhá prostřednictvím Lyfle a oznámením vyvěšeným v šatnách tříd.*“ Pedagog B potvrdil, že pro malý zlomek rodičů toto není dostatečné a o některých akcích tak neměli ponětí, že se konají. Komunikace osobní probíhá hlavně tehdy, když se jedná o vývoj a chování dítěte nebo pokud je nutno řešit nějaký problém. Pedagog B upřesnil, že nabízí osobní konzultace, ideálně setkání obou učitelů na třídě s oběma rodiči dítěte.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými rodiči?

Pedagog B ve své odpovědi sdělil: „*Naše MŠ má všechny třídy heterogenní, což znamená, že dítě do stejné třídy se stejnými učitelkami dochází 3 – 4 roky. Učitelky jsou s rodiči po tuto dobu v každodenním kontaktu a vzhledem k tomu, že i sourozenci*

docházejí do stejné třídy, vztahy mezi rodinou a učitelkami bývají skutečně dlouhodobé a intenzivní.“ Pedagog B zmínil, že ve spolupráci s rodiči se někteří jeví otevřenější, rádi komunikují, promlouvají o pokrocích svých dětí. Rodiče často vyhledávají komunikaci s pedagogy na různých akcích mateřské školy. Pedagog B řekl, že na druhou stranu se zde objevují rodiče, kteří jsou směrem k mateřské škole uzavření. Na akce mateřských škol docházejí, ale po společném programu okamžitě odcházejí.

Chcete, aby zájem ze strany rodičů o komunikaci s Vámi byl větší?

Pedagog B se domníval, že osobní komunikace mezi ním a rodiči je dostatečná a není potřeba většího zájmu ze strany rodičů.

Jaký problém jste naposledy řešil/a s rodičem a jakým způsobem jste ho vyřešil/a?

Pedagog B ve své výpovědi popsal, že v momentální době řeší problém s adaptací chlapce z ukrajinské rodiny, kdy rodiče jsou v České republice několik let, ale dítě mluví a rozumí pouze ukrajinsky. Chlapec i v ukrajinštině mluví velmi málo, a ne na dobré úrovni. Doma se jeví, že je vše naprosto podřízeno chlapcově přáním, a tak chlapec není zvyklý si ani po sobě uklízet hračky, se kterými si dohrál. Ostatním dětem bere hračky z ruky, účastní se aktivit, když se mu zrovna chce. Odmítá jídlo i pití. Pedagog B řešení situace popsal takto: *„Dítě je stále v adaptaci. Dochází pouze na hodinu denně, maminku pokaždé informujeme, jak jeho pobyt ve třídě probíhal. Měli jsme několik delších pohovorů, kdy jsme se, my – učitelky, ptaly, jak se chová doma, na hřišti v přítomnosti rodičů. Vzhledem k tomu, že i do školky dochází málokdy, tj. 8 – 9 x za měsíc, rády bychom domluvily setkání s rodiči i za přítomnosti paní ředitelky, která situaci i chování chlapce zná, a domluvili společně, jak si rodiče představují další vývoj, zda chtějí, aby se dítě více zapojovalo, zda jim současná situace vyhovuje. Můžeme jim doporučit návštěvu odborného pracoviště, pokud se jim doporučení pedagogů nezdá dostatečné.“*

Preferujete komunikaci s rodiči tváří v tvář nebo zprostředkovaně pomocí emailů či zpráv?

Pedagog B řekl, že běžná oznámení mu vyhovují formou zprostředkované komunikace (emaily, zprávy), ale možné problémy raději řeší osobně, ideálně v přítomnosti jeho kolegyně, která dostatečně zná aktuálnost situace.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog B jako hlavní výhodu komunikace tváří v tvář viděl v okamžitém vyjasnění případných nedorozumění či nepochopení.

Jaké spatřujete výhody zprostředkované komunikace?

Pedagog B jako hlavní výhodu spatřoval v jednoznačných oznámeních, kde a kdy se jaká akce koná atd. „*V tomto případě si příjemce zprávu může přečíst v jemu vyhovujícím čase a rozpoložení, kdy může obsah dostatečně vnímat, zprávu si přečíst opakovaně.*“

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog B potvrdil, že v případě řešení nějakého určitého problému můžou účastníci podlehnout emocím a u rozhovoru by poté hrozilo to, že by se mohl vyvíjet nežádoucím způsobem.

Jaké spatřujete nevýhody zprostředkované komunikace?

Pedagog B spatřoval ve zprostředkované komunikaci jedinou nevýhodu, kterou je nepochopení či nesprávná formulace.

Využívají rodiče při rozhovoru s Vámi neverbální komunikaci?

Pedagog B zmínil, že si popravdě neverbální komunikace moc nevšímá. Za stěžejní pokládá verbální komunikaci. Jediného, čeho si všímá, je mimika.

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Pedagog B odpověděl tak, že neverbální komunikaci jako za základní faktor neřadí. Nepopírá však, že neverbální komunikace není důležitá, jen jí nespátřuje jako základní faktor v komunikaci.

Přijde Vám při komunikaci s rodičem, že Vás dostatečně vnímá?

Pedagog B tvrdil, že ho rodiče většinou vnímají, ale netuší, na jak dlouho si dané informace zapamatují. Pedagog B popsal, že „*v případě řešení problémů rodiče vnímají dostatečně, zejména při předem domluvených konzultacích. Pokud informace sdělujeme při předávání dítěte, je to ovlivněno přítomností dítěte a komunikaci se tak snažíme zkrátit.*“

Rozhovor s pedagogem C

Jakým způsobem nejraději komunikujete s rodiči a proč?

Pedagog C zmínil, že nejvíce upřednostňuje osobní rozhovory. Je to z toho důvodu, že je pro něj příjemnější hned vidět odezvu rodiče a následně na ni dále navázat. Pedagog C popisoval tuto formu komunikace jako nejlepší a tvrdil, že díky osobnímu setkání je i celá atmosféra příjemnější.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kde pracujete?

Pedagog C uvedl, že z jeho pohledu převládají osobní setkání, která probíhají převážně při předávání dětí rodičům. Uvedl, že další důležitý způsob komunikace je přes školní aplikaci Lyfle, kde dochází k předávání informací.

Jak byste popsala spolupráci s jednotlivými rodiči?

Pedagog C ve své odpovědi rozvedl, že „*každý rodič je jiný a každý spolupracuje jinak. Někdo více, někdo méně. Spíš jde o osobnost samotného rodiče.*“

Chcete, aby zájem ze strany rodičů o komunikaci s Vámi byl větší?

Pedagog C upřímně konstatoval, že nechce. Má pocit, že ti rodiče, kteří s ním chtějí více komunikovat, už to v momentální době dělají.

Jaký problém jste naposledy řešil/a s rodičem a jakým způsobem jste ho vyřešil/a?

Pedagog C déle přemýšlel nad tím, co z jeho pohledu bylo jako problém. Po delší úvaze řekl, že nedávno měl potyčku s rodičem nemocného dítěte, kde po jeho upozornění

na jeho nemoc s prosbou o ponechání si dítěte doma, se mu dostalo negativního komentáře ze strany rodiče. Problém se vyřešil tak, že dítě další dny do mateřské školy již nedorazilo.

Preferujete komunikaci s rodiči tváří v tvář nebo zprostředkovaně pomocí emailů či zpráv?

Pedagog C odpověděl, že mezi jeho hlavní preferenci určitě spadá komunikace tváří v tvář.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog C spatřoval výhody hlavně v tom, že může okamžitě vidět reakci druhé osoby. Dle toho může následně odhadnout, kam hovor bude směřovat, případně jak v rozhovoru pokračovat. Jako další výhodu pedagog C spatřoval lehkou ovlivnitelnost atmosféry, tzn. dle slov pedagoga C: *„Třeba si jdeme popovídat do klidné místnosti a nemusíme nic řešit před ostatními rodiči.“*

Jaké spatřujete výhody zprostředkované komunikace?

Pedagog C jako zprostředkovanou komunikaci považoval i druhou osobu – jiného pedagoga, přes kterého se předávají informace rodičům, pokud již daný pedagog není ve třídě. Pedagog C řekl, že posílá informace rodičům přes někoho jiného minimálně a když už, tak se jedná jen o minimální záležitosti, jako jsou například divadla či focení dětí. Toto však spatřoval jako výhodu.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog C uvedl, že pro některé může být tato forma komunikace problémem. Takže jako jasnou nevýhodu viděl v osobnosti člověka. Uvedl, že: *„Jednotliví lidé to nemusejí mít rádi, nejsou komunikativní, nevidí v této formě komunikace smysl, a proto raději preferují online verzi komunikace. Nevidím důvod je nutit do něčeho, v čem jim není dobře. Nepovede to k plánovanému cíli.“*

Jaké spatřujete nevýhody zprostředkované komunikace?

Pedagog C uvedl, že tuto formu komunikace bere jako neosobní. Nevyhledává ji a snaží se jí, v co největší možné míře, vyvarovat.

Využívají rodiče při rozhovoru s Vámi neverbální komunikaci?

Pedagog C řekl, že na sto procent. Je za to velmi rád. Vidí v neverbální komunikaci potenciál, který napomáhá samotné komunikaci verbální.

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Pedagog C v rozhovoru uvedl, že ji bere jako hodně důležitou. „*Je nedílnou součástí komunikace.*“

Přijde Vám při komunikaci s rodičem, že Vás dostatečně vnímá?

Pedagog C zmínil, že jak kdo a jak kdy. Doslovně uvedl: „*Vnímá hlavně to, co vnímat chce. To, co už slyšet nechce, vypouští. Každopádně dělá vše pro to, aby to vypadalo, že ho to hodně zajímá. Jak se ale pak zachová, ukazuje, že to bylo jen divadýlko, které přede mnou sehrál.*“

Rozhovor s pedagogem D

Jakým způsobem nejraději komunikujete s rodiči a proč?

Pedagog D ve své odpovědi zmínil, že ačkoliv je to neobvyklé, nejvíce mu vyhovuje e-mailová komunikace, či komunikace přes zprávy nebo aplikaci. Pedagog D tedy raději volí komunikaci zprostředkovanou. Tvrdil, že: „*Díky zprostředkované komunikaci mám důkaz, že jsem informaci předala.*“

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kde pracujete?

Pedagog D uvedl, že v mateřské škole převládá komunikace osobní, ačkoliv by více uvítal komunikaci zprostředkovanou.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými rodiči?

Pedagog D řekl, že s některými rodiči je spolupráce na velmi dobré úrovni, ale naopak s některými se nedá domluvit na ničem, např. i přes neustálá upozornění, neuposlechnou žádosti pedagogů.

Chcete, aby zájem ze strany rodičů o komunikaci s Vámi byl větší?

Pedagog D viděl zájem o komunikaci s ním jako dostačující, tudíž mu to vyhovuje, tak jak to je.

Jaký problém jste naposledy řešil/a s rodičem a jakým způsobem jste ho vyřešil/a?

Pedagog D uvedl: „*Žádala jsem rodiče o zanechání si svého dítěte doma, jelikož bylo hodně nemocné. Z pozice rodiče došlo k velice nepříjemné komunikaci, kdy mi bylo řečeno, že doma dítě vůbec nesmrká ani nekašle a že by si maminka brala zbytečně jeden den home office.*“ Pedagog D dále uvedl, co se týče nemocnosti dětí, tak nemají v tomto případě podporu od vedení, takže v MŠ jsou běžně děti nemocné.

Preferujete komunikaci s rodiči tváří v tvář nebo zprostředkovaně pomocí emailů či zpráv?

Pedagog D jako svou preferenci uvedl komunikaci zprostředkovanou, konkrétně pomocí emailů.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog D jako jedinou výhodu při osobní komunikaci spatřoval v neverbální komunikaci, z které se dá mnoho vyčíst. Konkrétně se soustředí na výrazy ve tváři a na gesta.

Jaké spatřujete výhody zprostředkované komunikace?

Pedagog D spatřoval výhody v tom, že tato forma komunikace je pro něj rychlejší a ušetří mu to tak mnoho času. Uvedl: „*Je pro mě jednodušší poslat hromadnou zprávu, kterou napíšu všem najednou, jinak musím myslet na to, abych ten den všem rodičům řekla danou informaci.*“

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog D jako hlavní nevýhodu uvedl to, že se nemůže na komunikaci nijak připravit. Nemůže si tak dopředu promyslet, jak co podat nebo jak reagovat.

Jaké spatřujete nevýhody zprostředkované komunikace?

Pedagog D uvedl pouze jednu nevýhodu, ke které patří chybějící neverbální komunikace.

Využívají rodiče při rozhovoru s Vámi neverbální komunikaci?

Pedagog D řekl, že ano, ale převážně jen mimickou. Co se týče gest, uvedl, že ji rodiče příliš nevyužívají.

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Pedagog D řekl: *„Určitě, je pro mě velmi důležitá. I když nepreferuji osobní komunikaci, když nastane, ráda pozoruji, jak rodič komunikuje skrz komunikaci neverbální.“*

Přijde Vám při komunikaci s rodičem, že Vás dostatečně vnímá?

Pedagog D tvrdil, že mu přijde, že se někteří rodiče jeví, jako že ho nevnímají. *„Jedná se však o rodiče, kteří se jeví tak, že je ohledně jejich dítěte nic nezajímá a informace tak vypouští.“* Pedagog D uvedl, že však valná většina rodičů vnímá dostatečně.

Rozhovor s pedagogem E

Jakým způsobem nejraději komunikujete s rodiči a proč?

Pedagog E jako nejoblíbenější způsob komunikace zvolil komunikaci osobní. Jako hlavní důvod jeho výběru uvedl okamžitou zpětnou vazbu a možnost hned reagovat.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kde pracujete?

Pedagog E popsal komunikaci v mateřské škole takto: *„Převažuje pozitivní otevřená komunikace, často je to vzájemný dialog. Při poradách to bývá skupinová komunikace. S dětmi upřednostňuji efektivní komunikaci, dialog a diskusi.“*

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými rodiči?

Pedagog E ve své odpovědi rozdělil rodiče na ty, kteří mají zájem s mateřskou školou spolupracovat a jeví tak zájem o dění v mateřské škole a působení jejich potomka v ní. *„Zapojují se do školkových aktivit a přijímají doporučení, jak své dítě doma dále posouvat a rozvíjet.“* Jako druhou skupinu uvedl rodiče, kteří projevují zájem o dění v mateřské škole, ale nikoliv neprojevují zájem o působení jejich dítěte v instituci. *„Zpravidla jsou to rodiče dětí, které mají v kolektivu mateřské školy problémy a ze zkušenosti mohou říci, že jsou to většinou problémy s hyperaktivním chováním, neschopnost a neochota spolupráce s ostatními dětmi či paní učitelkou, a to úzce souvisí i s problémem respektování školkových pravidel.“* Pedagog E jako poslední skupinu rodičů uvedl takové rodiče, které děti do mateřské školy přivádějí, ale již je nezajímá průběh jejich adaptace nebo výchovně-vzdělávací proces apod.

Chcete, aby zájem ze strany rodičů o komunikaci s Vámi byl větší?

Pedagog E ve své odpovědi uvedl, že zájem druhé i třetí skupiny by měl být o dost větší. *„Tyto skupiny rodičů se převážně zajímají jen o to, zda má mateřská škola o prázdninách otevřeno.“*

Jaký problém jste naposledy řešil/a s rodičem a jakým způsobem jste ho vyřešil/a?

Pedagog E popsal problém tímto způsobem: *„Problém nastal v omlouvání dívky, která je předškoláčka a má povinnou předškolní docházku. Naše mateřská škola používá elektronický systém Lyfle, kde rodiče děti omlouvají. Rodiče dívky ji neomlouvali ani v systému ani žádným jiným způsobem. Na domluvené schůzce jsme zjistili, že doma nemají připojení k internetu a ani netušili, že taková povinnost u předškoláků existuje. Připomněli jsme jim, že byli při zahájení školního roku a nástupu dívky do mateřské školy“*

seznámení se školním řádem, což potvrdili v září svým podpisem a domluvili jsme se, že mohou dívku omlouvat osobně nebo telefonicky.“

Preferujete komunikaci s rodiči tváří v tvář nebo zprostředkovaně pomocí emailů či zpráv?

Pedagog E uvedl, že by vždy upřednostnil komunikaci tváří v tvář.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog E jako hlavní výhodu spatřoval v okamžité zpětné vazbě a možnosti všech zúčastněných ihned reagovat.

Jaké spatřujete výhody zprostředkované komunikace?

Pedagog E uvedl, že ve zprostředkované komunikaci nespatřuje žádné výhody.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog E uvedl, že v komunikaci tváří v tvář nespatřuje žádné nevýhody, ale pouze pozitiva.

Jaké spatřujete nevýhody zprostředkované komunikace?

Pedagog E jako nevýhodu uvedl nepřesnost či vliv výkladu třetí osoby, která může informaci zprostředkovat jiným způsobem, než je míněno.

Využívají rodiče při rozhovoru s Vámi neverbální komunikaci?

Pedagog E uvedl, že ano a že velmi hojně. „*Snáším se na neverbální komunikaci při rozhovoru s rodiči soustředit.*“

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Pedagog E uvedl, že neverbální komunikace je nedílnou součástí, která je stejně důležitá, mnohdy i důležitější a více průhledná než komunikace verbální. Uvedl, že neverbální komunikaci bere jako základ při jakékoliv kooperaci s rodiči.

Přijde Vám při komunikaci s rodičem, že Vás dostatečně vnímá?

Pedagog E se v této odpovědi vrátil ke svému dělení skupin rodičů a potvrdil, že většinou vnímají, avšak jen ti, kteří spadají do první skupiny, kde rodiče spolupracují a zajímají se o své dítě. „*Ostatní rodiče z druhé či třetí skupiny zpravidla vyslechnou, přikyvuji, tváří se neutrálně a myslím, že jejich počínání by se dalo popsat jedním uchem dovnitř a druhým ven.*“ Pedagog E dále uvedl, že se pokaždé rodičů ptá, zda mu porozuměli, či něco potřebují zopakovat.

Rozhovor s pedagogem F

Jakým způsobem nejraději komunikujete s rodiči a proč?

Pedagog F uvedl, že nejraději komunikuje tváří v tvář, preferuje osobní setkání, při kterém dochází ke komunikaci z očí do očí a může tak rovnou reagovat na možné nesrovnalosti či nepochopení.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kde pracujete?

Pedagog F řekl: „*V naší MŠ rozhodně převládá komunikace tváří v tvář, tedy osobní. Je to přijatelnější forma komunikace, která je dostatečně rychlá, jasná a nedochází v ní k možným nesrovnalostem, které mnohdy mohou vyplynout z komunikace přes mobil či emaily.*“

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými rodiči?

Pedagog F tvrdil, že spolupráce s rodiči není mnohdy jednoduchá. Uvedl, že jsou většinou rozděleny na dva tábory. V jednom z nich se nacházejí rodiče, s kterými daná spolupráce funguje na velmi dobré úrovni, v druhém z nich jsou rodiče, s kterými je spolupráce náročnější, jelikož se o dění v MŠ a případné akce tolik nezajímají.

Chcete, aby zájem ze strany rodičů o komunikaci s Vámi byl větší?

Pedagog F uvedl, že někteří rodiče by určitě měli mít zájem větší, jedná se konkrétně o druhý tábor, jež pedagog zmínil v předchozí otázce související se spoluprací. Dále zmínil: „*Mnohdy při komunikaci s rodiči, jež se nezajímají o dění v MŠ, dochází k tomu, že pospíchají, neustále poukazují, že musí rychle odejít a nestojí o komunikaci, ani se mnou, ani s kolegyní.*“

Jaký problém jste naposledy řešil/a s rodičem a jakým způsobem jste ho vyřešil/a?

Pedagog F popsal, že naposledy řešil problém ohledně nemocnosti dítěte v MŠ, kdy mu byla naměřena teplota přes 38 stupňů. „*Po řešení s rodičem mi byla sdělena odpověď, že její dítě to má psychosomatické, že není vůbec nemocné, takže další dva dny normálně navštěvovalo MŠ, i když bylo viditelné, že mu je špatně. Po dvou dnech dítě zůstalo doma, s tím, že má vysoké horečky.*“ Pedagog F vždy problém řeší osobní komunikací nebo i přes telefonické volání, pokud je to nezbytně nutné.

Preferujete komunikaci s rodiči tváří v tvář nebo zprostředkovaně pomocí emailů či zpráv?

Pedagog F uvedl, že jednoznačně preferuje komunikaci tváří v tvář.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog F jako hlavní výhodu uvedl okamžitou reakci při nedorozumění.

Jaké spatřujete výhody zprostředkované komunikace?

Pedagog F nespatořoval žádné výhody ve zprostředkované komunikaci.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog F uvedl jedinou nevýhodu, kterou je nedostatečný zájem o komunikaci ze strany rodiče.

Jaké spatřujete nevýhody zprostředkované komunikace?

Pedagog F uvedl jako nevýhody možné nepochopení, zdlouhavost komunikace, nepřesnost a také to, že nelze uplatňovat humor.

Využívají rodiče při rozhovoru s Vámi neverbální komunikaci?

Pedagog F uvedl, že se jí snaží co nejvíce všimnout, ale že mnohdy převáží komunikace verbální. Uvedl, že si všimá hlavně mimiky a pohybů rukou, tedy gestikulace. Potvrdil, že neverbální komunikaci rodiče využívají hojně.

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Pedagog F uvedl: *„Ano, rozhodně je to jeden ze základních faktorů. V neverbální komunikaci spatřuji nedílnou součást a dodatek komunikace. Mnohdy nám řekne mnohem více než komunikace verbální, jen je důležité v ní umět číst.“*

Přijde Vám při komunikaci s rodičem, že Vás dostatečně vnímá?

Pedagog F řekl, že je to tak půl na půl. *„Jsou rodiče, kteří vnímat chtějí a kteří ne. Toto se projevuje i na celkové spolupráci rodičů s MŠ.“*

6.1 ANALÝZA VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Jakým způsobem nejraději komunikujete s rodiči a proč?

Většina pedagogů kromě jednoho – konkrétně pedagoga D, ve svých odpovědích uvedli, že nejraději komunikují tváří v tvář a vyhledávají tak spíše osobní kontakt

s rodičem. Pedagog D jako jediný upřednostňuje komunikaci zprostředkovanou pomocí emailů či aplikace.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kde pracujete?

Pedagogové A, B, C, D, E i F se shodli, že v MŠ dochází nejvíce ke komunikaci osobní – tedy komunikaci tváří v tvář. Jako sekundární komunikaci využívají emaily nebo aplikaci Lyfle, o které se zmínili pedagogové A, B a C.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými rodiči?

Ze všech odpovědí pedagogů vyplynulo, že spolupráce s rodiči není stoprocentní. Všichni pomyslně rozdělili rodiče na dvě skupiny, kde v první z nich spolupráce funguje a v druhé z nich je spolupráce na horší úrovni.

Chcete, aby zájem ze strany rodičů o komunikaci s Vámi byl větší?

Pedagogové A, B, C i D se shodli, že zájem ze strany rodičů o komunikaci s nimi je dostačující a nestojí tak o jejich větší zájem. Oproti tomu pedagogové E a F uvedli, že u nějakých rodičů by zájem měl být poněkud větší.

Jaký problém jste naposledy řešil/a s rodičem a jakým způsobem jste ho vyřešil/a?

Pedagogové A i B problém popisovali v adaptaci dítěte do mateřské školy. Pedagogové C, D a F spatřovali problém v tom, že bylo na třídě nemocné dítě, což se řešilo pomocí osobního rozhovoru s rodiči, od kterých se jim dostalo negativních komentářů. Pedagog E popsal problém v omlouvání dítěte, jež má povinnou předškolní docházku. Všichni pedagogové problém vyřešili pomocí osobních rozhovorů.

Preferujete komunikaci s rodiči tváří v tvář nebo zprostředkovaně pomocí emailů či zpráv?

Pedagogové A, B, C, E a F upřednostnili komunikaci tváří v tvář. Pouze pedagog D preferoval komunikaci zprostředkovanou prostřednictvím emailů.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Pedagogové A, B, E a F viděli jako hlavní výhodu komunikace tváří v tvář v minimalizování nedorozumění či okamžité zpětné vazbě. Pedagog C viděl výhodu v tom, že může okamžitě sledovat reakci druhého. Pedagog D spatřoval výhodu komunikaci tváří v tvář v neverbální komunikaci.

Jaké spatřujete výhody zprostředkované komunikace?

Pedagog A uvedl jako výhodu promyšlenost. Pedagog B viděl výhodu v jednoznačnosti oznámení. Pedagog C spatřoval výhodu v předávání informací přes jiného pedagoga. Pedagog D spatřoval výhodu v rychlosti komunikace. Pedagog E s pedagogem F jako jediní neviděli žádnou výhodu této formy komunikace.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog A jako nevýhodu zmínil impulzivnost jednání a nepřipravení se na rozhovor, kde se v odpovědi ztotožňoval s pedagogem D. Pedagog B spatřoval nevýhodu v podlehnutí emocím. Pedagog C spatřoval nevýhodu v osobnosti člověka. Pedagog E jako jediný nespatořoval žádnou nevýhodu v komunikaci tváří v tvář. Pedagog F viděl jako nevýhodu nedostatečný zájem ze strany rodičů.

Jaké spatřujete nevýhody zprostředkované komunikace?

Pedagog A spatřoval nevýhodu v absenci interakce a neosobnosti komunikace, kde se ztotožňoval s pedagogem C. Pedagog B společně s pedagogem F jako nevýhodu popsali nepochopení či špatnou formulaci zprávy. Pedagog F mimo jiné ještě viděl nevýhodu ve zdlouhavosti komunikace. Pedagog D viděl nevýhodu v absenci neverbální komunikace. Pedagog E jako nevýhodu uvedl nepřesnost.

Využívají rodiče při rozhovoru s Vámi neverbální komunikaci?

Pedagogové A, C, D, E a F uvedli, že rodiče neverbální komunikaci využívají. Pedagog B řekl, že si neverbální komunikace nevšímá.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Pedagogové A, C, D, E a F pokládali neverbální komunikaci za základní faktor, spatřovali důležitost v neverbální komunikaci. Pedagog B ji jako základní faktor nebere, ale důležitost v ní spatřuje též.

Přijde Vám při komunikaci s rodičem, že Vás dostatečně vnímá?

Všichni pedagogové se shodli, že rodiče především vnímají to, co vnímat chtějí a že se pokaždé najde někdo, kdo nevnímá. Žádný z pedagogů nevedl, že ho stoprocentně každý rodič vnímá.

7 ROZHOVORY S RODIČI

Rozhovor s rodičem A

Jakým způsobem nejraději komunikujete s pedagogy a proč?

Rodič A nejvíce preferoval komunikaci tváří v tvář, tedy napřímo. Tvrdil, že se dá tímto způsobem komunikace předejít nesrovnalostem a tím se eliminují mnohočetná nedorozumění. Dále tvrdil, že mu však nevadí ani jiná forma komunikace, ale to pouze v případě, pokud se jedná jen o sdělení určitých informací. V tomto případě preferoval SMS zprávy nebo školní aplikaci.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kterou navštěvujete?

Rodič A tvrdil, že v jejich mateřské škole nejvíce převládá komunikace přes školní aplikaci Lyfle. Dále popisoval, co vše se v aplikaci dozvídá: „*My, jako rodiče, se zde dovídáme o akcích, které děti čekají, o nějakých vládních nařízeních (covid) a především zde můžeme vidět fotografie dětí z MŠ.*“ Rodič A, jelikož preferoval komunikaci tváří v tvář, by určitě uvítal i jiný způsob, například ve formě osobních konzultací. Rodič A dále ve své výpovědi zmiňoval, že třídní schůzky byly na začátku školního roku velmi brzy a nebylo ještě co k řešení. V rozhovoru apeloval na to, že nabídku nějaké osobní konzultace by uvítal a ocenil.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými pedagogy?

Rodič A se domníval, že všechny učitelky ve vybrané MŠ komunikují s rodiči vesměs dobře, ale jen v případě, když je potřeba něco vyřešit nebo za účelem sdělení. „*Není zde jinak bohužel moc prostoru o neohlášené komunikace, učitelky nemají moc možností s námi povídat, když mají plnou třídu dětí, za které zodpovídají.*“

Chcete, aby zájem ze strany pedagogů o komunikaci s Vámi byl větší?

Rodič A by uvítal více informovanosti o fungování v MŠ, jelikož do třídy, kam jeho dítě chodí, začalo docházet problematické dítě. V tomto případě by rodič A očekával určitou informovanost ostatních rodičů.

Řešil/a jste v MŠ někdy problém ohledně Vašeho dítěte? Jak se vyřešil?

Rodič A chtěl s vedením řešit nebo se spíše informovat ohledně problémů s problematickým dítětem. Rodič A ve své výpovědi uvedl: „*Jelikož se nejedná o mé dítě, ze strany paní ředitelky jsem byla spíše odbyta.*“ Následně poté uvedl, že s paní učitelkou na třídě situaci společně několikrát probírali a je za to velmi vděčný, jelikož se dozvěděl, co se ve třídě, kterou navštěvuje jeho dítě, děje. Tento problém nastal tehdy, když dítě rodičovi A zmínilo, co se v mateřské škole děje. Rodič A si je však dostatečně vědom toho, že děti často vidí situace trošku jinak, než je realita, proto chce znát a velice rád si vyslechne i druhou stranu problému.

Preferujete komunikaci s pedagogem tváří v tvář nebo dáváte přednost komunikaci přes email či zprávy?

Rodič A s jasnou odpovědí odvětil, že stoprocentně preferuje komunikaci tváří v tvář. Hlavně z toho důvodu, že přes zprávy může komunikace vyznít ve výsledku úplně jinak, než byl její původní záměr. „*Skrz emaily či zprávy může dojít k nějakým zbytečným nedorozuměním.*“

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Rodič A jako hlavní výhodu uvedl, že může okamžitě reagovat. Jako další výhody komunikace tváří v tvář uvedl, že se během komunikace stihne probat více věcí, že se může okamžitě vyjádřit nebo vidět reakci druhé strany. Jako další výhody spatřoval v rychlosti rozhovorů a že nemusí tak dlouho čekat na odpověď.

Jaké spatřujete výhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič A spatřoval výhody komunikace přes emaily či zprávy pouze skrz určitá sdělení, informace či fotografie. Tvrdil, že: „*Pokud jde pouze o nějaké informování rodičů školkou, tak je to super věc.*“

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Rodič A uvedl jako hlavní nevýhodu nepřipravenost na komunikaci či reakci druhé strany. Na učitele musí reagovat hned a nemá moc času si vše promyslet.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič A spatřoval jako hlavní nevýhodu zdlouhavost komunikace. Tvrdil, že odpovědi mohou být nepochopeny nebo špatně vyloženy. Také poukazoval na to, že mnohdy psaný humor či ironie může znamenat problém.

Všiml/a jste si při rozhovoru s pedagogem, jakou neverbální komunikaci užívá?

Rodič A patřil mezi ty rodiče, kteří si neverbální komunikace všimají. Tvrdil, že někdy mu to dá mnohem více než pravý obsah komunikace. Při rozhovoru s pedagogem si nejčastěji všimá jeho gest, mimiky, tónu nebo síly hlasu. Tyto aspekty pro něj zanechávají určitý dojem z komunikace, ať už je obsah jakýkoliv.

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Rodič A okamžitě odpověděl, že ano. Pokládá neverbální komunikaci jako jeden z nejdůležitějších faktorů komunikace.

Přijde Vám při komunikaci s pedagogem, že Vás dostatečně vnímá?

Rodič A odpověděl, že pokud má pedagog na něj zrovna čas, tak vnímá. Pokud ho však přepadne v nevhodnou chvíli, tak může budít dojem, že ho nevnímá, což bere jako pochopitelné.

Rozhovor s rodičem B

Jakým způsobem nejraději komunikujete s pedagogy a proč?

Rodič B preferoval komunikaci osobní. Uvedl, že mu je to tak příjemnější a že ke komunikaci nutně potřebuje vidět, jak se druhý účastník komunikace tváří.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kterou navštěvujete?

Rodič B ve své odpovědi jednoznačně zmínil, že v jejich mateřské škole převládá komunikace tváří v tvář. Zmínil, že skrz online komunikaci řeší jen omluvenky jeho dítěte přes aplikaci Lyfle.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými pedagogy?

Rodič B popsal svou odpověď následovně: *„Nejsem z rodičů, kteří potřebují nutně denně řešit nějaký problém, takže si myslím, že spolupráce s učitelkami z obou stran funguje. Když by se ale něco dělo, nebojím se zeptat.“*

Chcete, aby zájem ze strany pedagogů o komunikaci s Vámi byl větší?

Rodič B odpověděl, že mu přijde komunikace, jak momentálně probíhá, plně dostačující, a proto nevyžaduje ze strany pedagogů o komunikaci s ním větší zájem.

Řešil/a jste v MŠ někdy problém ohledně Vašeho dítěte? Jak se vyřešil?

Rodič B tvrdil, že ve třídě, kam dochází jeho dítě, mají problémovou dívku, co ubližuje dětem. Dále pronesl, že si začal všimnout, že jeho dítě o dívce častěji mluví. Na to konto poté zašel za paní učitelkou, které se zeptal, co se ve třídě děje. Rodič B získal následně pohled i vysvětlení od druhé strany. Poté, když se mu dostalo informací od obou, mohl se k této situaci rodič B následně postavit a se svým dítětem problémovou situaci probrat.

Preferujete komunikaci s pedagogem tváří v tvář nebo dáváte přednost komunikaci přes email či zprávy?

Rodič B po rychlé úvaze uvedl, že stoprocentně tváří v tvář.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Rodič B jako velkou výhodu uvedl možnost neverbální komunikace, například že může projevit mimické výrazy a zároveň sledovat mimiku či gesta pedagoga. Při komunikaci tváří v tvář se celkově cítí lépe, je mu to příjemnější a ví, co chce říct.

Jaké spatřujete výhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič B neshledal v komunikaci přes emaily žádné výhody. Uvedl: *„Tato komunikace je pro mě taková neosobní. To podle mě do mateřské školy moc nepatří. Maximálně tak oznámit provoz mateřské školy, ale proč si dopisovat, když si vše můžeme říct v mateřské škole.“*

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Rodič B dlouho neodpovídal, jelikož nemohl přijít na žádnou nevýhodu. Po delší úvaze řekl, že jako nevýhodu lze počítat maximálně to, když s komunikací nepočítá a zrovna v daný moment spěchá.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodičovi B připadala taková komunikace neosobní a chladná. V odpovědi uvedl: *„Takhle si můžu psát s úřady, ne s institucí, kam dochází moje dítě.“*

Všiml/a jste si při rozhovoru s pedagogem, jakou neverbální komunikaci užívá?

Rodič B si neverbální komunikace podle jeho výpovědi všiml ve velké míře. Má pro něj velký význam, mnohdy jedná podle ní. Nejvíce si všimá gest a úsměvu.

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Rodič B okamžitě odpověděl, že určitě. *„Je to z mého pohledu jeden z nejdůležitějších faktorů v komunikaci. Dá se z ní vyčíst hodně informací, i když nejsou přímo vyřčené.“*

Přijde Vám při komunikaci s pedagogem, že Vás dostatečně vnímá?

Rodič B řekl, že ho vnímá určitě a cítí, že v tomhle ohledu je vše v pořádku.

Rozhovor s rodičem C

Jakým způsobem nejraději komunikujete s pedagogy a proč?

Rodič C uvedl, že nejvíce mu vyhovuje komunikace osobní, protože ji vnímá jako slušnější vůči pedagogům. „*Na e-maily nebo zprávy většinou učitelé musí odpovídat až ve svém osobním volnu, a to by se nelíbilo ani mně.*“

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kterou navštěvujete?

Rodič C upřesnil, že v mateřské škole převažuje hlavně komunikace ústní. Jiná komunikace se dle slov rodiče objevuje minimálně a jen v případech, kdy je potřeba sdělit nějaká větší událost.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými pedagogy?

Rodič C tvrdil: „*Snaží se ve všem poradit a případně najít společné řešení, které by vyhovovalo všem, což oceňuji, ale občas se stane, že jim něco ráno řeknu a po obědě to paní učitelka neví, takže je určitě prostor pro zlepšení. Například si napsat vždycky papírek, když rodič sdělí něco důležitého, aby se na to nezapomnělo.*“

Chcete, aby zájem ze strany pedagogů o komunikaci s Vámi byl větší?

Rodič C tvrdil, že to není potřeba, že z jeho pohledu je komunikace s pedagogy dostatečná.

Řešil/a jste v MŠ někdy problém ohledně Vašeho dítěte? Jak se vyřešil?

Rodič C popsal, že řešil problém jen ohledně nemoci svého dítěte, ale že se nikdy nijak nevyřešil, jelikož není v moci paní učitelky jejich problém vyřešit.

Preferujete komunikaci s pedagogem tváří v tvář nebo dáváte přednost komunikaci přes email či zprávy?

Rodič C preferoval komunikaci osobní, tedy tváří v tvář.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Rodič C uvedl, že při osobní komunikaci dochází k většímu propojení učitele a rodiče. Dále uvedl, že rozhovor tváří v tvář je mnohem osobnější a přijde mu i upřímnější.

Jaké spatřujete výhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič C v něm spatřoval hlavní výhodu v tom, že tento způsob komunikace je vhodnější pro rodiče, kteří mají málo času a při osobním kontaktu mají naspěch. „*Další výhodou je také to, když se rodič například bojí osobní konfrontace, stydí se mluvit osobně s někým, koho vnímá jako autoritu, a proto raději komunikuje prostřednictvím SMS či emailu.*“

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Rodič C spatřil jako hlavní nevýhodu bázlivost rodiče z učitele (potencionální autority).

Jaké spatřujete nevýhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič C jako hlavní nevýhodu viděl problém v tom, že se musí učitelé zprávami zabývat ve svém volném čase.

Všiml/a jste si při rozhovoru s pedagogem, jakou neverbální komunikaci užívá?

Rodič C řekl, že si při komunikaci s pedagogem neverbální komunikace všímá. Potvrdil, že si hlavně všímá gest a výrazů v obličeji. „*Většinou je to vše v úctě k rodiči a dítěti, tudíž vidíme často gesta a výrazy porozumění a empatie.*“

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Rodič C bral neverbální komunikaci jako základ, při kterém lze vyčíst mnoho jasných signálů, ať už pozitivních či negativních.

Přijde Vám při komunikaci s pedagogem, že Vás dostatečně vnímá?

Rodič C byl v tomto ohledu velice spokojený a neměl nikdy sebemenší problém ohledně nedostatečného vnímání od pedagoga.

Rozhovor s rodičem D

Jakým způsobem nejraději komunikujete s pedagogy a proč?

Rodič D upřednostňoval s pedagogy osobní kontakt, jelikož podle jeho slov se tak předchází mnoha nedorozuměním, které mohou při jiné formě komunikace nastat.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kterou navštěvujete?

Rodič D uvedl, že převládá spíše osobní komunikace tváří v tvář. *„Je však možnost volby mezi osobním kontaktem, telefonem nebo přes email.“*

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými pedagogy?

Rodič D řekl, že spolupráce se všemi pedagogy probíhá výborně. Dále řekl: *„Máme štěstí na samé skvělé pedagogy, ať už úplně začátečnice, či učitelky v letech se zkušenostmi.“*

Chcete, aby zájem ze strany pedagogů o komunikaci s Vámi byl větší?

Rodič D uvedl, že je v tomto ohledu velmi spokojen a že ze strany pedagogů není potřeba většího zájmu.

Řešil/a jste v MŠ někdy problém ohledně Vašeho dítěte? Jak se vyřešil?

Rodič D uvedl, že kdysi řešil problém ohledně nemoci jeho dítěte. Problém se řešil s vedením mateřské školy osobním rozhovorem, jelikož vedoucí paní učitelka na třídě toto neměla právo řešit.

Preferujete komunikaci s pedagogem tváří v tvář nebo dáváte přednost komunikaci přes emaily či zprávy?

Rodič D uvedl, že vždy preferoval a bude preferovat komunikaci tváří v tvář.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Rodič D jako výhody uvedl: „*Jako hlavní výhodu spatřuji v tom, že nikdo nemůže tvrdit, že neporozuměl případné ironii či humoru a vzniklá situace se hned dořeší, a člověk tak odchází s čistou hlavou.*“

Jaké spatřujete výhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič D jako výhody zprostředkované komunikace neuvedl žádné.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Rodič D neuvedl žádné nevýhody této komunikace. Doslova uvedl: „*Pokud chci opravdu konstruktivně něco řešit, žádné nevýhody nejsou.*“

Jaké spatřujete nevýhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič D uvedl jako hlavní a jedinou nevýhodu zdlouhavost, která je dle něho zbytečná a dá se jí předejít osobním rozhovorem v mateřské škole.

Všiml/a jste si při rozhovoru s pedagogem jakou neverbální komunikaci užívá?

Rodič D si hlavně všímá mimiky v obličeji. „*Nejvíce sleduji, jak se pedagog tváří nebo kam směřuje jeho pohled, když spolu mluvíme.*“

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Rodič D řekl, že neverbální komunikace je důležitá, ale že u něj převažuje hlavně ta verbální.

Přijde Vám při komunikaci s pedagogem, že Vás dostatečně vnímá?

Rodič D uvedl, že pokud má pedagog čas, tak ano. Pokud ho zastihne ve chvíli, kdy nemá čas nebo má ve třídě hodně dětí, snaží se danou věc vyřídit v jiný den.

Rozhovor s rodičem E

Jakým způsobem nejraději komunikujete s pedagogy a proč?

Rodič E ve své odpovědi uvedl, že nejraději komunikuje s pedagogy osobně tváří v tvář.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kterou navštěvujete?

Rodič E uvedl, že v mateřské škole, kam dochází, převládá osobní komunikace, která je velmi přímá a otevřená, což bere jako velké pozitivum.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými pedagogy?

Rodič E popsal spolupráci s pedagogy takto: *„Spolupráce s nimi byla vždy vynikající. Paní učitelky byly milé, usměvavé a trpělivé.“*

Chcete, aby zájem ze strany pedagogů o komunikaci s Vámi byl větší?

Rodič E od pedagogů nevyžadoval větší komunikaci. *„Dávám přednost rychlému, stručnému řešení problému.“*

Řešil/a jste v MŠ někdy problém ohledně Vašeho dítěte? Jak se vyřešil?

Rodič E uvedl, že nikdy žádný větší problém v mateřské škole neřešil.

Preferujete komunikaci s pedagogem tváří v tvář nebo dáváte přednost komunikaci přes email či zprávy?

Rodič E odpověděl, že záleží na sympatičnosti pedagoga. Pokud je z jeho pohledu pedagog sympatický, tak vyhledává osobní kontakt. *„V opačném případě raději komunikuji telefonicky nebo posílám manžela.“*

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Rodič E spatřoval dvě výhody této komunikace. Jednou z nich je lepší pochopení situace a druhou lepší spolupráce.

Jaké spatřujete výhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič E jako hlavní výhodu spatřoval v promyšlení zprávy, kterou poté prostřednictvím emailu či zprávy pošle pedagogovi.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Rodič E jako hlavní nevýhodu v komunikaci tváří v tvář viděl v neverbální komunikaci. „*Určitě bychom si měli dávat na neverbální komunikaci pozor.*“

Jaké spatřujete nevýhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič E spatřoval jako negativum neosobní jednání a také se ve své odpovědi zmínil o pravopisu.

Všiml/a jste si při rozhovoru s pedagogem, jakou neverbální komunikaci užívá?

Rodič E potvrdil, že neverbální komunikaci téměř vůbec nesleduje a dává přednost komunikaci verbální.

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Rodič E řekl: „*Neverbální komunikace není pro mě důležitá, téměř ji nesleduji a nepokládám ji ani jako jeden ze základních faktorů komunikace. Neříkám, že pro pedagogy není důležitá a dávám si na ní při osobní komunikaci pozor, ale já jí u pedagogů obecně moc nevnímám a nepřijde mi tak důležitá.*“

Přijde Vám při komunikaci s pedagogem, že Vás dostatečně vnímá?

Rodič E potvrdil, že se domnívá a přijde mu, že ho pedagogové dostatečně vnímají. Také řekl, že sám někdy není dobrým posluchačem.

Rozhovor s rodičem F

Jakým způsobem nejraději komunikujete s pedagogy a proč?

Rodič F uvedl, že nejraději s pedagogy komunikuje osobně. *„Rozhodně napřímo, je to pro mě nejpříjemnější. Konkrétně si sdělíme své požadavky, případně to, kde je problém a co je zapotřebí zlepšit na obou stranách.“*

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kterou navštěvujete?

Rodič F řekl, že dle situace. Uvedl, že převládá osobní kontakt, ale že se často využívá zprostředkovaná komunikace – tedy telefonická či pomocí emailů.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými pedagogy?

Rodič F zdůraznil, že velice záleží na charakteru a celkovém přístupu pedagoga a podle toho se poté odvíjí spolupráce. *„Mohu však říct, že jsem neměla žádný problém ve spolupráci s žádným pedagogem ani při distanční výuce.“*

Chcete, aby zájem ze strany pedagogů o komunikaci s Vámi byl větší?

Rodičovi F přišel zájem ze strany MŠ velice dostačující. Komunikaci popsal jako velikou a vedenou oboustranně. Tudíž o větší zájem o komunikaci ze strany pedagogů nestojí, jelikož mu přijde úplně v pořádku.

Řešil/a jste v MŠ někdy problém ohledně Vašeho dítěte? Jak se vyřešil?

Rodič F uvedl, že nikdy v jejich MŠ nenarazil na žádný problém, který by potřeboval nějaké určité řešení.

Preferujete komunikaci s pedagogem tváří v tvář nebo dáváte přednost komunikaci přes email či zprávy?

Rodič F preferoval vždy osobní komunikaci. Uvedl, že pokud je to však nevyhnutelné nebo to jinak nelze, z důvodu nemoci nebo osobních důvodů, přiklání se tak k SMS či emailům.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Rodič F spatřoval výhodu v jednání z očí do očí. „*Mohu tak vidět, jak druhý při komunikaci reaguje či sledovat jeho neverbální komunikaci.*“

Jaké spatřujete výhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič F uvedl výhodu ve zprostředkované komunikaci v rychlosti, a to tehdy, když se jedná o nemoc. „*V případě nemoci je to další nejrychlejší způsob komunikace.*“

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Rodič F uvedl nevýhodu jednu. Jedná se o konfrontaci, která není mnohdy jednou stranou žádaná.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič F nespatořoval žádnou nevýhodu zprostředkované komunikace.

Všiml/a jste si při rozhovoru s pedagogem, jakou neverbální komunikaci užívá?

Rodič F řekl, že neverbální komunikace je důležitá a že se jí snaží při osobním rozhovoru vždy sledovat. Všimá si hlavně mimiky, gestikulace, dále sleduje celkový postoj pedagoga a pohyby hlavou.

Poznámka: Jelikož mě zajímalo, jestli spatřují neverbální komunikaci jako důležitý faktor komunikace, položila jsem doplňující otázku.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Rodič F uvedl: „*Určitě, je to jeden ze základních kamenů, na kterém stojí celá komunikace. Snažím se ji, co nejvíce vnímat, jelikož mnohdy řekne více než komunikace verbální.*“

Přijde Vám při komunikaci s pedagogem, že Vás dostatečně vnímá?

Rodič F byl v tomto ohledu spokojen a potvrdil, že vždy má pocit, že ho pedagog vnímá.

7.1 ANALÝZA VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Jakým způsobem nejraději komunikujete s pedagogy a proč?

U všech šesti rodičů došlo ke shodě, a to k takové, že nejraději komunikovali osobně – tedy tváří v tvář. Z pohledu rodiče A a D se touto formou komunikace dá předejít možným nedorozuměním, která mohou nastat. Rodič C pokládal osobní komunikaci za slušnější.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ, kterou navštěvujete?

Rodiče B, C, D, E a F zmínili ve své odpovědi, že v MŠ převládá komunikace osobní – tedy tváří v tvář. Pouze jediný rodič – rodič A zmínil, že dle jeho názoru se při komunikaci používá častěji aplikace Lyfle než osobní komunikace. Rodič A by tak ocenil možnou osobní konzultaci.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými pedagogy?

Všichni rodiče se shodli, že spolupráce s pedagogy probíhá na dobré úrovni. Rodič C však ve své odpovědi popsal, že se několikrát stalo, že pedagog zapomněl na důležitou věc. U rodiče D a E probíhala spolupráce na kvalitní úrovni, rodiče byli velmi spokojeni.

Chcete, aby zájem ze strany pedagogů o komunikaci s Vámi byl větší?

Rodičům B, C, D, E a F přišel zájem ze strany pedagogů o komunikaci s nimi dostatečný a nevyhledávali tak větší pozornost pedagogů. Rodič A by uvítal více informovanosti od pedagogů o chodu MŠ.

Řešil/a jste v MŠ někdy problém ohledně Vašeho dítěte? Jak se vyřešil?

Rodiče A a B se shodli na tom, že problém se vyskytl, když do MŠ nastoupilo jedno dítě, které se nechovalo k ostatním dětem tak, jak by mělo. Oba rodiče vše konzultovali s pedagogem v dané třídě. Rodič A došel i za ředitelkou, kde byl z jeho pohledu odbyt. Rodič C a D řešili problém ohledně nemoci svého dítěte. U rodiče C se problém nijak nevyřešil a u rodiče D došlo k řešení pomocí rozhovoru s vedením. Rodič E společně

s rodičem F dospěli k závěru, že v mateřské škole nikdy žádný problém neřešili a ani se nevyskytl.

Preferujete komunikaci s pedagogem tváří v tvář nebo dáváte přednost komunikaci přes email či zprávy?

Všichni rodiče – A, B, C, D, E i F preferovali komunikaci tváří v tvář.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Rodič B společně s rodičem F viděli jako výhodu komunikace tváří v tvář v neverbální komunikaci. Rodič A jako hlavní výhodu uvedl okamžité reagování. Rodič C spatřoval jako výhodu osobitost a upřímnost. Rodič D viděl výhodu v pochopení humoru. Rodič E spatřoval výhodu v pochopení situace a v lepší spolupráci.

Jaké spatřujete výhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič A uvedl výhodu zprostředkované komunikace pouze skrz určitá sdělení. Rodič B a rodič D neuvedli žádné výhody této formy komunikace. Rodič C spatřoval výhodu v tom, že tato forma komunikace je časově méně náročná. Rodič E uváděl výhodu v promyšlenosti komunikace. Rodič F uvedl výhodu v rychlosti komunikace.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Zde se rodiče na nevýhodách komunikace tváří v tvář neshodli. Rodič A viděl nevýhodu v nepřípravenosti na komunikaci. Rodič B po dlouhém přemýšlení uvedl jako nevýhodu to, že nutně musí spěchat a nemá na komunikaci dostatek času. Rodič C jako nevýhodu popsal bázlivost ze strany rodiče. Rodič D jako jediný neuvedl žádnou nevýhodu. Rodič E nevýhodu spatřoval v neverbální komunikaci a rodič F viděl nevýhodu v možné nevyžádané konfrontaci.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace přes emaily či zprávy?

Rodič A se shodl s rodičem D a jako hlavní nevýhodu zprostředkované komunikace uvedli její zdlouhavost. Rodiče B a D viděli nevýhodu v tom, že tuto formu komunikace považují za neosobní. Rodič C viděl nevýhodu v tom, kdy pedagog musí věnovat svůj

volný čas této formě komunikace. Jediný rodič F neviděl žádnou nevýhodu zprostředkované komunikace.

Všiml/a jste si při rozhovoru s pedagogem, jakou neverbální komunikaci užívá?

Rodiče A, B, C, D a F potvrdili, že si neverbální komunikace všímají. Všímají si hlavně mimiky a gestikulace. Rodič E jako jediný uvedl, že si neverbální komunikace nevšímá.

Berete neverbální komunikace jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Stejně jako v předchozí otázce se shodli rodiče A, B, C, D a F, že pokládají neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace. Pouze rodič E se ve své odpovědi od ostatních odklonil, jelikož ji nepokládá za základní faktor a ani pro něj není důležitá.

Přijde Vám při komunikaci s pedagogem, že Vás dostatečně vnímá?

Rodič A společně s rodičem D uvedli, že ho pedagogové vnímají, pokud mají na něj zrovna čas, což je pochopitelné. Rodiče B, C, E a F byli ohledně vnímání pedagogů při komunikaci spokojeni.

8 KOMPARACE ROZHOVORŮ S PEDAGOGY A RODIČI

Jakým způsobem nejraději komunikujete s pedagogy/rodiči a proč?

Všichni rodiče a pedagogové mimo pedagoga D se shodli, že nejraději komunikují osobně tváří v tvář. Zde převládá jednoznačnost v odpovědích u rodičů, nikoliv u pedagogů, jelikož jeden z nich, konkrétně pedagog D, preferoval komunikaci zprostředkovanou.

Jaký způsob komunikace převládá ve Vaší MŠ?

Všichni pedagogové a rodiče mimo rodiče A zmínili a shodli se, že v mateřské škole převažuje osobní komunikace. Prevládá zde jednoznačnost v odpovědích u pedagogů, nikoliv však u všech rodičů, jelikož jeden z nich, konkrétně rodič A, uvedl, že dle jeho názoru se více pro komunikaci mezi MŠ a rodiči používá aplikace Lyfle.

Jak byste popsal/a spolupráci s jednotlivými rodiči/pedagogy?

Ze všech odpovědí pedagogů vyplynulo, že spolupráce s rodiči nebyla z jejich pohledu vždy perfektní. Oproti tomu se všichni rodiče shodli, že spolupráce s pedagogy probíhala na velmi dobré úrovni.

Chcete, aby zájem ze strany rodičů/pedagogů o komunikaci s Vámi byl větší?

U čtyř pedagogů ze šesti byl zájem ze strany rodičů dostačující. Zbývající pedagogové by uvítali větší zájem rodičů. Oproti tomu všichni rodiče mimo jednoho, konkrétně rodiče A, byli v tomto ohledu spokojeni. Z pohledu rodiče A by byla vhodná větší informovanost od pedagogů.

Jaký problém jste naposledy řešil/a s rodičem a jakým způsobem jste ho vyřešil/a? / Řešil/a jste v MŠ někdy problém ohledně Vašeho dítěte? Jak se vyřešil?

Všichni pedagogové uvedli, že se v MŠ vyskytly nějaké problémy, co se týče adaptace dítěte, nemoci dítěte či omlouvání dítěte. Oproti tomu čtyři rodiče řešili problém ohledně

nevhodnosti chování jiného dítěte a nemoci dítěte. Zbylí rodiče nikdy žádný problém neřešili. Pedagogové i rodiče řešili problémy především pomocí osobních rozhovorů.

Preferujete komunikaci s rodiči/pedagogem tváří v tvář nebo zprostředkovaně pomocí emailů či zpráv?

Pět pedagogů a všichni rodiče se shodli, že mezi jejich preference patří komunikace tváří v tvář. Pouze jeden pedagog, konkrétně pedagog D, preferoval zprostředkovanou komunikaci.

Jaké spatřujete výhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog C se shodoval s rodičem A, který spatřoval výhodu v okamžitém reagování v dané situaci. Pedagog D se shodoval s rodiči B a F, kteří spatřovali hlavní výhodu v neverbální komunikaci. Mezi další výhody bylo uvedeno minimalizování nedorozumění, pochopení humoru, upřímnost či osobitost.

Jaké spatřujete výhody zprostředkované komunikace?

Pedagog A se shodl s rodičem E, kteří jako hlavní výhodu spatřovali v promyšlenosti komunikace. Pedagog D společně s rodičem F uvedli výhodu v rychlosti komunikace. Pedagogové E a F s rodiči B a D neuvedli žádné výhody této komunikace. Mezi další výhody uvedli například jednoznačnost oznámení, předávání informací přes druhého či menší náročnost.

Jaké spatřujete nevýhody komunikace tváří v tvář?

Pedagog A se shodl s rodičem A, se kterým společně jako nevýhodu viděl nepřipravenost na komunikaci. Pedagog E společně s rodičem D neuvedli žádnou nevýhodu. Nikdo jiný se již neshodl a mezi ostatní nevýhody zařadili například podléhání emocím, osobnost člověka, nedostatečný zájem ze strany rodiče, nedostatek času, bázlivost či nevyžádanou konfrontaci.

Jaké spatřujete nevýhody zprostředkované komunikace?

Pedagog F společně s rodičem A i D viděli jako hlavní nevýhodu zdlouhavost komunikace. Pedagog A společně s rodičem B a E uvedli jako nevýhodu neosobitost. Ostatní mezi další nevýhody zařadili absenci interakce, nepochopení, špatnou formulaci zprávy, absenci neverbální komunikace či nepřesnost. Jediný rodič F neviděl žádnou nevýhodu této komunikace.

Využívají rodiče při rozhovoru s Vámi neverbální komunikaci? / Všiml/a jste si při rozhovoru s pedagogem, jakou neverbální komunikaci užívá?

Zde došlo ke shodě v tom, že pět pedagogů i rodičů se o neverbální komunikaci zajímali a všímali si jí. Zbýlý jeden pedagog a rodič si neverbální komunikace nevšiml.

Berete neverbální komunikaci jako jeden ze základních faktorů komunikace?

Všichni pedagogové a rodiče, vyjma jednoho, spatřovali důležitost neverbální komunikace. Konkrétně pět pedagogů a rodičů jí pokládalo jako základní faktor komunikace.

Přijde Vám při komunikaci s rodičem/pedagogem, že Vás dostatečně vnímá?

Pedagogové uvedli, že vnímání ze strany rodičů nebylo nikdy stoprocentní. Oproti tomu rodiče byli s vnímáním pedagogů spokojeni.

9 INTERPRETACE A DISKUSE VÝSLEDKŮ

Cíl práce

Cílem bakalářské práce bylo na základě empirického výzkumu zjistit faktory, které tuto komunikaci ovlivňují.

Došlo k naplnění cíle bakalářské práce, kde v teoretické části došlo k popsání a vysvětlení pojmu pedagogická komunikace. Na základě empirického šetření došlo k takovému zjištění, že mezi faktory, které mohou komunikaci ovlivňovat, spadá způsob komunikace, spolupráce, oboustranný zájem, neverbální komunikace či vnímání obou skupin.

Vyhodnocení výzkumných otázek

- **Je komunikace mezi pedagogy a rodiči dostatečně efektivní?**

Komunikace mezi pedagogy a rodiči je ohledně osobní komunikace dostatečně efektivní, jelikož všichni, kromě jednoho pedagoga, uvedli, že využívají hlavně komunikaci osobní, kde může dojít k okamžité reakci při případném nepochopení. Často se také používá aplikace Lyfle skrz zprostředkovanou komunikaci. Co se týče vnímání při komunikaci, zde dochází k poklesu efektivnosti ze strany pedagogů, jelikož rodiče, dle jejich slov, vnímají, co chtějí. Neverbální komunikace je v komunikaci mezi pedagogy a rodiči hojně zastoupena. Z mého pohledu je komunikace ve zkoumané mateřské škole dostatečně efektivní, až na pár drobností, co se týče vnímání rodičů.

- **Jakým způsobem přistupují pedagogové a rodiče k řešení problému?**

Obě skupiny k řešení problému přistupují skrz osobní komunikaci či rozhovor s pedagogem/vedením či rodičem.

- **Je pro rodiče a pedagogy důležitým faktorem neverbální komunikace?**

Pro pět pedagogů i rodičů je neverbální komunikace brána jako důležitý faktor komunikace. Tato skupina se o danou komunikaci zajímá, sleduje ji, vyhledává ji a mezi nejčastější zkoumané parametry se řadí mimika a gestikulace. Zbývá jeden pedagog a jeden rodič nespatřuje neverbální komunikaci jako základní faktor, ale pedagog v ní spatřuje důležitost, kdežto rodič ne.

ZÁVĚR

Efektivní komunikace se jeví jako nedílná součást pedagogické komunikace, kde dochází k dosahování výchovně-vzdělávacích cílů. V rámci efektivní komunikace dochází k budování kvalitního vztahu mezi pedagogy a rodiči, tudíž je pokládána za jeden z mnoha důležitých aspektů v mateřské škole.

Cílem bakalářské práce bylo na základě odborné literatury popsat oblast pedagogické komunikace a na základě empirického výzkumu zjistit faktory, které tuto komunikaci ovlivňují.

Základní informace, které se objevily v teoretické části, obeznámily čtenáře s pojmem komunikace, jejími způsoby, mezi které se řadí přímá a zprostředkovaná komunikace. Čtenář se nadále mohl seznámit s interakcí, která nezbytně souvisí s komunikací. V bakalářské práci byla nadále vysvětlena pedagogická komunikace, která se pokládá za zvláštní případ sociální komunikace. Více do detailu byla popsána komunikace verbální a neverbální, která se projevuje pomocí řeči těla. V bakalářské práci došlo k vysvětlení pojmů jako jsou pedagogický pracovník, učitel a pedagog, v tomto případě se vycházelo převážně z pedagogického slovníku. Nadále došlo k zasazení profese učitelství do historického kontextu a byly popsány jednotlivé kompetence učitele. Rodič, jenž se pokládá za velmi důležitého činitele v pedagogické komunikaci, měl svou vlastní kapitolu, ve které se čtenář dozvěděl o prvním střetu rodičů s mateřskou školou, zapojování rodičů do dění mateřské školy či o podávání informací rodičům. V kapitole komunikace mateřské školy došlo k seznámení se způsoby komunikace a výchovnými styly rodičů, jež tyto komunikace mohou ovlivňovat.

V praktické části došlo k představení jednotlivých výsledků výzkumného šetření, kterých bylo dosaženo na základě metody kvantitativního šetření pomocí polostrukturovaného rozhovoru, jež probíhal s pedagogy a následně s rodiči dětí navštěvující mateřskou školu. Došlo ke stanovení výzkumných otázek a na základě odpovědí pedagogů a rodičů došlo k jejich vyhodnocení. Komunikace mezi pedagogy a rodiči se zdála jako efektivní, jelikož v mateřské škole docházelo hlavně ke komunikaci pomocí osobních rozhovorů, tedy komunikaci tváří v tvář, která se jeví jako účinnější než komunikace zprostředkovaná. K poklesu efektivnosti však docházelo ze strany vnímání rodičů, jelikož se na komunikaci s pedagogy dostatečně nesoustředili nebo nejevili

známky zájmu. Z odpovědí od dotazovaných vyplynulo, až na pár drobností, že komunikace ve zkoumané mateřské škole je dostatečně efektivní. V každé mateřské škole se může nalézt nějaký problém, který je nutný řešit. Pedagogové a rodiče ve zmiňované mateřské škole problémy řešili hlavně pomocí osobní komunikace či rozhovoru, ať s daným pedagogem či s vedením mateřské školy. Důležitost neverbální komunikace spatřovala většina pedagogů a rodičů. Z výsledků vyplynulo, že pouze jeden pedagog nebral neverbální komunikaci jako základní faktor celkové komunikace, ale pokládal ji však za důležitou. Ze strany rodičů pouze jeden neviděl důležitost v neverbální komunikaci. Z výsledků zkoumání je patrné, že všichni ostatní mají zájem o neverbální komunikaci a pokládají ji za důležitý faktor.

Tato bakalářská práce může být využita především začínajícími pedagogy a rodiči, kteří se potřebují více dozvědět o probíhající komunikaci v mateřské škole. Zároveň může být přínosná pro každého, kdo se zajímá o toto téma.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ČAPEK, R., 2013. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4640-1.

GAVORA, P., 2005. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-104-9.

JANOUSEK, J., 2015. *Psychologické základy verbální komunikace: projevy psychických funkcí ve verbální komunikaci, významová dynamika a struktura komunikačního aktu, komunikace písemná, ženská, mužská, virtuální, vnitřní kooperace a vnitřní řeč ve verbální komunikaci*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4295-3.

JEDLIČKA, R., KOŤA, J., SLAVÍK, J., 2018. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0586-1.

LAŽOVÁ, L., 2013. *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0378-0.

MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J., 1995. *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1070-3.

MEŠKOVÁ, M., 2012. *Motivace žáků efektivní komunikací: [praktická příručka pro učitele]*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0198-4.

NELEŠOVSKÁ, A., 2005. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0738-1.

PETLÁK, E., 2006. *Klíma školy a klíma třídy*. Bratislava: Iris. ISBN 80-89018-97-1.

PRŮCHA, J., 2002. *Učitel: současné poznatky o profesi*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-621-7.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2001. *Pedagogický slovník*. 3. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-579-2.

SKUTIL, M., 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.

SVOBODOVÁ, E., VÍTEČKOVÁ M., 2017. *Osobnost předškolního pedagoga: sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1243-0.

ŠEĐOVÁ, K., ŠVARÍČEK, R., ŠALAMOUNOVÁ, Z., 2012. *Komunikace ve školní třídě*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0085-7.

ŠVARÍČEK, R., ŠEĐOVÁ K., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

TEGZE, O., 2003. *Neverbální komunikace*. Brno: Computer Press. ISBN 80-7226-429-X.

THOMSON, P., 2001. *Tajemství komunikace*. Přeložil Marta ROTTOVÁ. Brno: Alman. ISBN 80-86135-16-0.

VAŠUTOVÁ, J., 2007. *Vzděláváme budoucí učitele: nové přístupy k pedagogicko-psychologické přípravě studentů učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-405-2.

VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M., 2008. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1770-8.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

HURT, T., H. et al. *Communication in the classroom*. The United States of America: Addison-Wesley Publishing Company, 1978. ISBN 0-201-03048-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

Zákon č. 563/2004 Sb., *o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*, 2004. [online]. [cit. 2022-12-11]. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 190, s. 10339. ISSN 1211-1244.

SEZNAM ZKRATEK

Apod. – A podobně

Atd. – A tak dále

DVPP – Další vzdělávání pedagogických pracovníků

MŠ – Mateřská škola

Např. – Například

Tzn. – To znamená

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Informovaný souhlas.....	I
---	----------

Příloha A – Informovaný souhlas

Vážení rodiče,

jmenuji se Gabriela Kočová a jsem studentkou prvního ročníku kombinované formy studia v oboru andragogika na Univerzitě Jana Amose Komenského. Tento rok píšu bakalářskou práci na téma *Aspekty pedagogické komunikace v mateřské škole*.

Cílem bakalářské práce je na základě odborné literatury popsat oblast pedagogické komunikace a na základě empirického výzkumu zjistit faktory, které tuto komunikaci ovlivňují. Text bakalářské práce by mohl sloužit jako inspirace či učební pomůcka pro rodiče či pedagogy, kterým není známo, jak správně a efektivně využívat komunikaci s pedagogy/rodiči či jaké aspekty pedagogickou komunikaci ovlivňují.

Žádám Vás o souhlas s poskytnutím rozhovoru, který se bude týkat daného tématu bakalářské práce, kde budu vycházet z konkrétních předem stanovených otázek, pomocí jichž dojde k naplnění otázek výzkumných.

V rámci zachování anonymity v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, se zavazuji, že výzkum bude probíhat anonymně a nebudou v něm zveřejňovány žádné důležité informace, pomocí jichž by mohlo dojít k Vaší identifikaci.

Děkuji

Souhlasím, že se....., zapojil/a do výzkumu, který je určen pouze pro studijní účely k sepsání bakalářské práce.

Datum, místo... .. Podpis... ..

(Zdroj: vlastní)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Gabriela Kočová

Obor: Andragogika (Bc. A Voš)

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Aspekty pedagogické komunikace v mateřské škole

Rok: 2023

Počet stran textu bez příloh: 72

Celkový počet stran příloh: 1

Počet titulů českých použitých zdrojů: 19

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 1

Vedoucí práce: PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.